

Kaposiné Szunyogh Éva

Mese a MÁV-telepről

Szunyogh László · A sárga ember benéz az ablakon
+1 mese

Privát Fél múlt Miskolcon
24. szám

Privát Fél múlt
Miskolcon

24. szám

Kiadó
Észak-Keleti Átjáró Egyesület

Kiadásért felel
Darázs Richárd

Koncepció
Balogh Attila
Darázs Richárd
Kapusi Krisztián

Design
Szakos Dániel

Megjelent 500 példányban
Miskolc, 2020

ISSN 2063-6857

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Kaposiné Szunyogh Éva

Mese a MÁV- telepről

+1 MESE

Szunyogh László
*Sárga ember benéz
az ablakon*

Előszó

A szerzőről

Születtem 72 éve Miskolcon, a MÁV telepen. Itt éltem nagyjából 20 éves koromig. Itt lettem kicsiből nagy, gyerekből felnőtt. Anyám meséi, apám szigorúsága, játék három testvéremmel, ez volt az első felvonás, ami a házasságkötéssel lezárult. A második: házasság, gyerekek, unokák, munka 47 éven át, küzdelmek, kudarcok, sikerek, szomorú és vidám pillanatok. A harmadik felvonásnál járva, már semmi dolgom, még sincs időm semmire. Ez most a számadás és emlékezés ideje. A mérleg pozitív, ha hoztam is vitatható döntéseket, az igazán fontos dolgokban nem tévedtem. Néhai bátyám, Laci, fia csatlakozott hozzám a múltidézésben, megírta édesapja ráhagyományozott emlékeit, hogy ezzel is teljesebbé tegye MÁV-telepi családom emlékezetét.

Kaposiné Szunyogh Éva

Egyszer volt, hol nem volt – a Tiszai Pályaudvaron is túl, ahol a sínek futnak, vonatok zakatolnak, volt egyszer egy MÁV-telep. Volt. A MÁV-telep megszüntetése kimondatott és meg is történik. Áll ugyan még néhány ház, néhány ott felejtett lakóval – de a MÁV-telepnek már csak múltja van, jövője nincs. Ami megmarad-megmaradhat: történetek arról, hogy hol éltünk és hogyan. Idővel fakulnak az emlékek, és az emlékezők is egyre kevesebben maradnak. Talán ezzel az írással sikerül megőrizni a múltnak, a helynek ezt a kis darabját, marad valami nyoma annak, hogy milyen is volt; élni a miskolci MÁV-telepen.

A MÁV-telep történetét nem jegyezték fel a városi krónikák, helytörténeti leírások is csak mellékesen említik meg, mindössze ezt a szűken mért pár mondatot találtam:

„Az élet nem az, amit az ember átélt, hanem az, amire visszaemlékszik, és ahogy visszaemlékszik rá, amikor el akarja mesélni.”

Gabriel García Márquez

„A MÁV-telep 37 ikerházból és 6 két lakásos földszintes lakóépületből, valamint egy emeletes altiszti épületből és elemi iskolából álló kolónia több ütemben valósult meg. Első ütemként 1875-ben a Tiszavidéki Vasút beruházásában 11 ikerház, valamint egy emeletes hivatalnoki lakóépület épült. Adler Károly 1885-ben készült várostérképén a vasút újabb beruházásainak megvalósulásáról, 8 ikerházzal és két kétlakásos lakóházzal szerezhettek tudomást. Az új épületeket már a MÁV¹ építette. A Betegsegélyező Pénztár 1892-ig négy ikerházat és egy kétlakásos lakóépületet épített. A telep komplex kialakítása érdekében 1897-1898-ban iskolát és tanítói lakást épített a MÁV. A telep befejezéseként 1892-1903 között tizennégy ikerház valamint három két lakásos ház épült. (...) Minden négy lakáshoz egy kút és minden nyolc lakáshoz sütőkemence tartozott. A MÁV 1898-ban a telep lakói részére egy három tantermes elemi iskolát épített.”²

¹ Magyar Államvasutak (jelenleg Zrt. formában). Jogelődjét, a Magyar Királyi Államvasutakat 1868-ban alapították.

² forrás: Dobrossy István – Olajos Csaba: Városfejlődés, városépítészlet. In. Veres László (szerk.): Miskolc története IV/1. 1848-tól 1918-ig.

Pontos adatokkal, évszámokkal, megingathatatlan tényekkel nem szolgálhatok. Az emlékezet csalhat, megszíjíthat, felejtethet, de a mesélőnek ez elnézhető. Hiszen ez csak egy mese, amivel ablakot nyitok a múltra, mese helyekről, emberekről, házakról, egy kicsit az életemről.

Gondolatban végigsétálok a keskeny kis közökön, felkeresve gyerekkorom lassan örökre eltűnő nyomait. Felidézem a MÁV-telep mindennapjait, a katonás rendben álló házakat és lakóikat, a rendezett kerteket, a környéket. Itt születtem, itt tettem meg az első lépéseket, itt mondtam ki az első szavakat, itt jártam iskolába, itt kezdődött és ért véget az első szerelem, itt éltem közel 20 éves koromig.

A MÁV-telep már nincs, helyét – ha nem is sóval szórták fel – benőtte a fű. Egy arra járó idegen szemével nézve már csak egy furcsa, elhagyatott hely, omladozó házakkal, elvadult növényekkel. Nekem és az ott valaha is élőknek mást jelent. Azt az időt, amikor itt még emberek éltek, sírtak, nevettek, gyerekek zsvijától voltak hangosak az utcák, szomszédokat, osztálytársakat, egy darabot az életünkből. Szóljon hát a mese a MÁV-telepről, hogy mégse múljon el nyomtalanul, őrizze meg ez a néhány sor nekünk, akik ott éltünk, és nekik, akiknek ez már valóban csak egy mese.

A bérház erkélyéről (1970-es évek eleje)
Oroszné Csillag Klára

Családom

A családom történetét gyerekkori elbeszélésekből ismerem. Amikor még lehetett volna, nem kérdeztem, ma már nincs kitől. Édesapám szülei, Tóth Mária falusi parasztlány és Szunyogh János vasúti pályaőr 1912-ben kötöttek házasságot. Apai nagyapám családjának a nyomai egészen Krasznahorka váráig követhetőek, azon a környéken élt az elszegényedett kismemesi családból származó felmenő. Nagyszüleim házasságából 7 gyermek született. Nagyapám nagyon fiatalon meghalt, nagymamám nevelte fel a hét gyereket, három fiút, négy lányt. A fiúk követték édesapjukat, mindnyájan vasutasok – mozdonyvezetők – lettek, a lányok közül volt, aki varrónő lett, volt, aki házassága révén kocsmáros. Özvegynagymamám Hidasnémetiben élt, az éves búcsúkor rendre megjelentünk nála mi, miskolci rokonok is. Erre az alkalomra mindig új ruhát kaptunk, nehogy lenézzék a városi gyerekeket. Ezért aztán a falusi unokatestvérek rohángálhattak a Hernád-parton, mi meg illedelmesen üldögélhettünk az új ruhánkban.

Édesanyám szüleiről annyit tudok, hogy nagymamám, Stocker Emma egy bécsi bankár fogadott lányaként nevelkedett, nagyapám, Diviánszky Gyula pedig Lengyelországból idemenekült nemesi család fiaként már itt született Magyarországon. Nagymamám a Bécsben töltött évekre nem szívesen emlékezett, nagyapám ott ismerte meg és hozta el Magyarországra. Négy gyermekük született, három lány és egy fiú. Nagyapám a vasútnál dolgozott, építészeti vonalon. Állítólag ő is részt vett a Soltész Nagy Kálmán utcai, sokáig MÁV bérházként funkcionáló épület tervezésében, építésében. A három lány fiatalon férjhez ment, fiuk szintén vasutas lett.

Anyai nagyapámat sem ismertem, ő is fiatalon meghalt. Nagyon szépen rajzolt, festett, festményeit a gyerekei őrizték. A képek művészi értékét felmérni nem tudom, nagyrészt híres festmények másolatai voltak, de lefestette gyerekeit is, és néhány akvarell hozzánk is került. Gyerekként nagyon szerettem nézegetni ezeket a képeket, olyan volt, mintha egy mesekönyvet lapozgatnék.

Édesanyám polgárit végzett, ez talán a mai általános iskola felső tagozatának felel meg. Utána tanítóképzőbe járt, de tanítónőként soha nem dolgozott. Ő is nagyon szépen rajzolt, mesemondásban utolérhetetlen volt.

Szüleim valamilyen vasúti rendezvényen ismerkedtek meg, gondolom, nagyapám vitte el a bálba a legkisebb lányát, akin aztán megakadt édesapám szeme. Ez nem csoda, anyukám nagyon szép lány volt. Hamarosan összeházasodtak, megszületett Laci bátyám, őt követte a nővérem. Ekkor már családként kérhettek szolgálati lakást a MÁV-tól, így kerültek a telepre, nagyjából 1941 körül. Édesapám főmozdonyvezetőként dolgozott, gőzmozdonyral járt. Katonának nem hívták be, a mozdonyvezetők felmentést kaptak. Szolgálati útjait a Mozdonyvezetők Naptárába vezette, pontosan, nagyon szép írással. Évről-évre újat kezdett, ebben minden út benne volt, mennyi szén megtakarítása volt, késések, hová ment éppen, a hozzá beosztott fűtők neve, és így tovább. Mozdonyvezetőként vitte a magyar katonákat Erdélybe, a visszacsatolás után. Erről sokat mesélt, a fellobogózott állomásokról, az ünneplő magyarokról, akik dobálták a vonatra a bokrétákat és étellel-itallal fogadták a Magyarországról érkezőket.

A Szunyogh család a MÁV-telep 18/4. számú házába költözött be 1941-ben. Mesélték, hogy eléggé elhanyagolt állapotban találták, takarítottak, festettek, gyorsan rend lett házban, kertben. Az épületeket valamikor a 90-es években átszámozták, de mi soha nem szoktuk meg, a postás tudta az új házszámot, elég volt az. Persze azért tudom én is: 193.

1949. január 13-án ide dobott le a golyó, a két fiú mellé, majd 54-ben született egy húgom is. Bába segített világra otthon, mint általában akkoriban a gyerekeket. A házat, ahol születtem, ahol közel húsz évet éltem, már lebontották, mégis ahányszor csak elmegyek a köz előtt, mindig benézek, a mai napig is.

Kijano-
onvédő
vben a
-25, a
ekében
m." Uj
...Sclay-
etunio-
ban, a
Lakos-
Kösbá-
elektro-
ipar.
a fa-
dia es
arosat,
laksze-
es en-
László
emléke-
k saját
tendő-
nyárra
szakra.
TAL-
László
zető,
kolei
ndékoz-
atan. A
feleség,
neve,
Szűcs,
nikolei
zerüle-
Nagyon
gitsenek
olipáro-
ték éle-
lát fény-
talalják
kat, ké-
Rendőr-
ottsága-
találtak
znek a
éinek
om es-
aládból.
Prokofij
Inkott.
a, meg-
felesége.

Szunyog László
npl. műsz. felsőfokú

Szunyog László

007:231 | 1

1972 | 1973

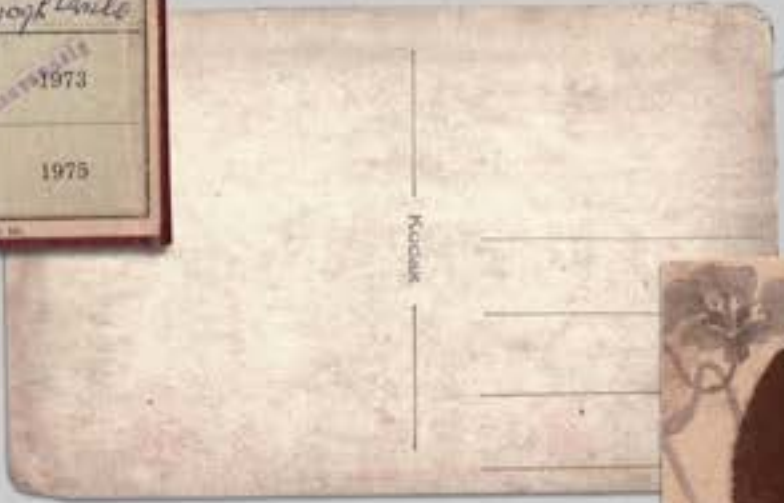
1974 | 1975

a nehány hónap alatt. Ki-
fordult a lakásból, lement a
lépcsőn, feltette sapkáját,
tiszteleg nekünk, akik ott
állunk valamelyik szobá-
ban, aztán ki-
arcot csinált,
leptekekkel elindult,
ből visszaszólt,
ből hazafelé me-
Többször
ia hallottu-
can, és ne-
Kiegészít-
ia még egy
tnám kezé-
SZONTLAI
látásra vár-
Márkijano-
gt szívesen
százagon,
akik ezíve
zár-
elmúlt tíz
század alatt
st azokkal
akik ebben az írásban
pelnek. De Prokofij
Márkijanovics Svéd levele-
ből, magyar barátai emléke-
zéséből kiderül, hogy „A
nagy bánatok, akárcsak a
nagy örömeik megrövidíteni
látszanak az időt”.

CSALÁDBA FOGADÁS.
Nehéz Lajosné háztartásbe-
N. háztartásba fogadta. Márkij-
anovics Svéd leveleiből, magy-
ar barátai emlékezéséből kiderül,
hogy „A nagy bánatok, akárcsak a
nagy örömeik megrövidíteni látszanak az időt”.

Ugy tűnik, mintha mindez
csak tegnap történt volna.

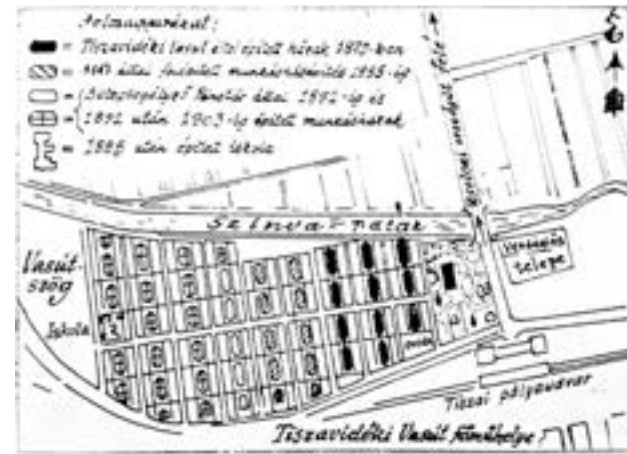
gör.

Közök, házak, kertek

A MÁV-telep története többé-kevésbé ismert Miskolcon, vasutasoknak épült, az akkori munkáskolóniának elvárható feltételekkel, megfelelő életkörülményeket biztosítva az itt lakóknak. A telep a Szinva, a hajdan kockaköves út, a vasúti sínek, a sorompó és a Tiszai pályaudvar által körülölelt területen fekszik. A terület szabályos felosztású, közepén egy viszonylag széles utca választja ketté, ezekre merőlegesen futnak a közök. Inkább falusi, mint városi környezet, kis családi házakkal, kertekkel.

Közönként két négylakásos ház épült és egy kétlakásos. Egy-egy ház háttal is és tűzfalal is összeépült, a négy telek közepére. Minden házhoz tartozott kert is, nagyjából 500 m². Előszoba nem lévén az udvarról egyenesen a konyhába léptünk. A konyhából nyílt kétoldalt a két szoba. A spajz (élés-kamra) külön bejárattal, sőt, rendes nagy ablakkal rendelkezett és a kisebb szobából is megközelíthető volt. Talán ez adhatta az ötletet, hogy szükségmegoldásként sok lakást kétfelé osztottak, két családnak. A nagyobbik rész még csak csak, ahhoz tartozott a konyha és a nagyszoba, a kisebbik viszont egy kis szobából és a spajzból kialakított konyhából állt. Semelyik változat nem volt – mai szemmel nézve – alkalmas az esetenként két-három gyermek nevelésére, mégis működött. Ügyeskedéssel nagyobbították a lakóterületet, az udvaron mindenféle sufnikat építettek, mindenből, ami éppen akadt. Ez lett a nyári konyha, így legalább tavasztól ősziig kicsit kényelmesebb volt a családi élet.

Minden ház alatt pince volt, titokzatos és sötét. A téli tüzelőt ősszel szereztük be, a szenet, fát a kapu elé borították, onnan hordtuk be. A szén a pince ablakán gurult lefelé, a fa a kamrában kapott helyet. Édesapám a fát akkurátusan felvágta, külön a gyújtósna valót, külön a nagyobbakat. Ő rakta meg naponta a tüzet, nem nagyon bízta még édesanyámmra sem, mert ő könnyedén elhasznált egyszerre

Helyszínrajz (a 19. század vége) - Márton Sándor

több napra való gyújtóst is, pedig annak megvolt a napi adagja. A meleget a konyhai sparhelt (tűzhely) szolgáltatta, egyúttal megoldva a főzést is. A szobák ajtaját estefelé kinyitottuk, nagy meleg nem volt. Egy-egy forró téglát kaptunk a lábunkhoz, alaposan becsomagolva. Melegített jól, mire kihűlt, már aludtunk is. Igaz, a szobában állt egy szépséges zöld vaskályha, amit csak Karácsonykor használtunk. A karácsonyfa, az ajándékok, a sütik, a kályhában lobogó tűz, a meleg szoba. Így együtt, ez volt az ünnep.

Akarcsak pár évtizeddel később, az avasi tízemeletesben, itt is szinte minden család ugyanúgy rendezte be az otthonát. A panelben szekrény-sor-ülögarnitúra, a telepi házakban kettős ág, felette egy lehetőleg bibliai tárgyú festmény, kétajtós szekrény – polcos és akasztós –, toalett tükör, éjjeliszekrények. A másik szobában asztal négy-hat székkal, sezlón. A konyha berendezése is inkább csak abban különbözött, hogy milyen színű volt a konyhaszekrény, metszett üveges, fiókokkal, beépített gyúrotáblával.

A ház körül gang volt, sehol sem láttam azóta sem ilyen kis pöttyös mintás betonjárdát.

Padlás is tartozott a házakhoz, egy nagy közös a hátsó szomszédal, ezt mi soha nem használtuk. A konyhából volt a feljárata, kényelmetlen, nehézkes. Volt egy kisebb padlás is, az már külön minden lakáshoz. Ide raktuk fel a csirkéknek szánt kukoricát, gondolom, ennek az egerek is örültek. Ezen ajtó nem volt, csak két keskeny nyílás. Amíg befértem rajta, dobáltam ki a kukoricát, ami sokkal izgalmasabb volt, mint összeszedni, behordani. Persze a kukoricafosztást ki nem hagytam volna, átjöttek a szomszédokból is. A felnőttek fosztották a kukoricacsöveket, a gyerekek meg vagy piros szemű kukoricára vadásztak, vagy ugráltak a csuhében.

Mint ahogy a házak, a kapuk és a kerítések is egyformák voltak. Különbség talán csak annyi, hogy sokan vadsóskával futtatták be a kerítésüket. Ez aztán jól elvadult, belátni sem lehetett. Mások a szabadon hagyott kerítés mellé ribizke- vagy büszkebokrokat ültettek.

A házakhoz tartozó kerteket az itt élők mindig nagyon szépen rendben tartották. A kaputól téglából kirakott járda vezetett a házhoz, két szélén virágok. A kis kertekben gyümölcsfák, veteményes, megtermett szinte minden. Ha meg valakinek éppen hiányzott egy karalábé a vasárnap húslevesbe, valamelyik szomszéd kisegítette.

Visszanézve és persze mai fejjel gondolkodva, bizonyára nem volt könnyű feladat négy gyereket itt felnevelni, hiszen ezek a házak komfort nélküliek voltak. Gépek akkor még nem segítették a munkát, hol volt még a mosógép, centrifuga, szuper mosószer! Nálunk például a hétfő volt a mosás napja. Reggeltől melegegett a víz a mosófazekakban, aztán elő a teknő, súrolókefe, mosószappan. Vízhordás a kútról, öblítés, teregetés. A vasalás sem volt egyszerű a szenes vasalóval. A telepi asszonyok közül csak egy-kettőre emlékszem, aki dolgozott, ez a fajta háztartás egy teljes embert igényelt. A mindennapi élet a konyhában zajlott, ott írtuk például a leckéinket a konyhaasztal sarkán, miközben szólt a rádió, készült a vacsora.

Utca részlet (1969) - Márton Sándor

A kertünket édesapám gondozta, nagy szakértelemmel. Rengeteg gyümölcsfánk volt, cseresznyétől a szilváig minden megtermett, egész nyáron kéznnyújtásnyira volt a friss gyümölcs és télire is megvolt a befőtt, lekvár.

A fák alatt megtermett mindenféle zöldség is. Nyáron, ha lecsót szerettünk volna, csak ki kellett szaladni a kertbe, volt friss paradicsom, paprika, tojásról gondoskodtak a tyúkok.

Azért maradt hely játékokra is: az udvaron fociztunk, *piciztünk*. Ez utóbbitt még ma is játszóház a gyerekek, csak ma ugróiskola a neve. A másik kedvenc játékhoz rajzolni kellett egy nagy kört, körbeálltuk, előtte mindenki választott magának egy országnevet. Amikor a soros játékos kiáltott: „jöjjön az a, jöjjön az a híres-nevezetes (itt hatás-szünet) Amerika!” elfutottunk, *Amerika* meg utunk eredt. Akit elkapott, kiesett. Na és az *Adj király katonát!* Itt két csapat áll egymással szemben. Az egyik elkezd: Adj, király, katonát! Nem adunk! – válaszolják. Ha nem adsz, szakítunk! Szakíts, ha bírsz! Ekkor egyvalaki nekifut az ellenség láncának, és ha sikerül átszakítani, egy gyereket átvihet, ha nem sikerül, ő marad ott. Mindaddig megy a játék, amíg az egyik csapat el nem fogy.

Télen sem szünetelt a játék, előfordult, hogy édesapám felöntötte az udvart vízzel, így lett koripálya is. Esténként volt, hogy 5-6 gyerek is korcsolyázott azon a tenyérnyi pályán.

Egyik télen rengeteg hó esett, és kitaláltuk az utcabeli gyerekekkel, hogy csatázni fogunk. Hó volt rengeteg, hógolyókat készítettünk hát, ez lett a halálos fegyver. A csapat egyik fele az udvaron, másik fele – köztük én is – a kamránk tetején építette ki harci állásait. Kezdetét vette a csata, fogyatkoztak a hógolyók, de folyamatosan érkezett az utánpótlás. Már majdnem győztünk, amikor hazaérkezett édesapám és mind a két hadsereg kénytelen volt letenni a fegyvert. Nagy szidást kaptam, nem tudom, mit féltettek jobban, a kamra gyenge tetejét vagy engem.

Szinte mindenütt, így nálunk is volt baromfiudvar, disznóól, benne persze malaccal. A csirkékkel még csak csak megbarátkoztam, de egyszer kacsa is volt, azokat nem szerettem. Folyton menni kellett a Szinva-partra zöldet szedni nekik, de annyit nem lehetett hazavinni, ami elég lett volna. Télen aztán szegény disznó sorsa is bevégeztetett. A disznóölést nem szerettem, nem is voltam aktív résztvevője soha. Ilyenkor az egész család – nagynénik, nagybácsik – jöttek segíteni, de én annyira ellenkeztem, hogy megsajnálta és felmentettek a munka alól. Egyedül a kóstoló szét-hordásában vettem részt. Na meg a közös vacsorán. Válogató gyerek voltam, de az a világ nem a válogatós gyerekeknek volt kitalálva, ami a tányérra került, meg kellett enni. Tavasztól-őszig az ilyen irányú gondjaimat könnyen megoldottam. Jó időben ugyanis az udvaron ettünk, onnan már csak egy lépés volt a csirkéknek tálni az ebédemet. Lebuktam néha, ha a csirke is válogatósnak bizonyult.

Bizonyos számú házhoz tartozott egy kemence is, nálunk már nem, de egy-két helyen sokáig abban sütötték a kenyeret. Víz a közkútról lehetett hordani. Ebben mi nagyon szerencsések voltunk, mivel a telep három kútja közül egy éppen a mi közünk végén volt. Jaj, de sokat jártam – már kisgyerekként is – a kútra vízért, kellett a mosáshoz, főzéshez, locsolni – a mindennapi élethez. Egyébként nagyon jóízű víz volt. Artézi kút – mondogatták.

A második világháború nem kerülte el a MÁV-telepet sem. A pályaudvar miatt rendszeres bombázások voltak. Egyik bombázás során a közünk végén álló házat bombatalálat érte.

A házat nem építették újjá, a bombatölcsért betemették és valamikor az ötvenes évek elején barakkokat húztak fel ide. Nem tudom, kik kényszerültek – vagy kényszerítették – itt lakni, de nekünk, gyerekeknek tilos volt még csak a barakk közelébe is menni. Egyetlen egyszer merészkedtem oda, amikor Édesanyámat hívták, beteg gyerekhez, vagy szülésnél segíteni? Akkor utánaszöktem, de azonnal hazazavartak.

A másik bomba okozta mélyedés a következő utcában évekig tátongott. Körbekerítették, bemenni tilos, lassan aztán behordta a szél, de ennek a helyén soha nem épült semmi, egészen a telep lebontásáig üresen állt.

Néha-néha felemlgették, hogy miként élték meg a bombázásokat. Szüleim – és sokan mások is – hosszú ideig kitartottak, nem hagyták ott a házat, a kevéske holmijukat. Apukám „épített” egy bunkert a kertben, oda húzódtak be a két idősebb testvéremmel. Gyakorlatban ez egy verem volt, valamiféle fedéllel. Volt ugyan a ház alatt pince, de azt nem tartották biztonságosnak. mi van, ha rászakad a ház és nem tudnak kijönni. Egy idő után már annyira veszélyesnek ítélték meg a helyzetet, hogy elhatározták, kiköltöznek rokonokhoz, Zsolcára. Ami értékük volt, vagy annak gondolták – pár ékszer, porcelánok, nászajándékba kapott ezüsttárgyak – elásták éjszaka a kertben. Hogy ki és hogyan leste ki ezt, vagy más történt, rejtély, de mire visszajöttek, hűlt helye volt csupán. Azt nem tudom, hogy a szüleim megtudták-e, ki volt a tettes – vagy nem lehetett bizonyítani, vagy tényleg soha nem derült ki, mindegy is már. Nem ez volt a pótolhatatlan veszteség, hanem az, hogy a nővérem meghalt egy bombázás alatt. Diftériát kapott, a légiriadó miatt le kellett menniük a pincébe, nem volt lehetőség kórházba vinni. A családi legenda szerint édesapám ezen az éjszakán őszült meg.

Volt egy történet, amit sokszor hallottam. Édesanyám mesélte, hogy őt és a nővéreit vitték volna „málenkij robot”-ra, de a hozzájuk bezállásolt szovjet tiszt megvédte őket. Cirill betűkkel írta fel az ajtóra, hogy az ott lakók védelem alatt állnak. Még némi ennivalót is vitt nekik, különösen a gyerekekkel bánt nagyon jól, gondolom, őt is várhatta haza asszony, gyerek. Hálából ők főztek, mostak rá. Sved-ként

emlegették, őrizték a cédulát, amin a nevét, címét és a védelmet biztosító parancsot hagyta, mikor tovább kellett mennie. Aztán valamikor a hatvanas évek elején apukám kapott egy értesítést, hogy Sved – nevezzük most már így – Magyarországra látogat és szeretne édesapámmal találkozni. Emlékezett a Szunyogh névre, arra, hogy miskolci vasutas család. Így aztán nem kellett sokat keresgélni, Budapesten találkoztak. Valamilyen újságban meg is jelent erről egy cikk. Mindkét részről nagyon örömteli találkozás volt, hiszen mindketten jó szívvel emlékeztek egymásra.³

A háború után pár évvel édesapámat kiemelték – ezt akkor így mondták, nem tudok rá jobb kifejezést – és bevitték a MÁV Igazgatóság Vontatási Osztályára, mozdonycsoport-vezető beosztásba. Ez akkoriban nagy elismerésnek számított, amit – vélhetőleg – azzal érdemelt ki, hogy nagy lelkesedéssel vett részt a vasút újjáépítésében, és az új, szocialista rendszernek is elkötelezett híve lett és maradt haláláig. Szóval Apukám tisztviselő lett. Felnőttként már úgy gondolom, nem biztos, hogy jó volt ez neki. Mozdonyvezetőként a legjobbak közé tartozott, itt az új beosztásában nem volt könnyű beilleszkednie. Nem volt érettségije, 1957-ben végezte el a Vasút Gépészeti Technikumot, 44 éves volt akkor. A bátyám is ekkor érettségizett a Földesben. Ő segített, rajzolt, számolt, ha kellett, tanította a logarléc használatát. Nehéz lehetett apámnak, hiszen közben a munkahelyén is meg kellett felelnie, ahol a mérnökök nem fogadták túl nagy lelkesedéssel, nehezen viselték, hogy egy mozdonyvezető lesz a főnökük. Emlékszem, hogy apukám évekig járt be hétvégeken, hogy utolérje magát, hogy kicsit előbbre is legyen. Eleinte azt sem tudta, hogy kell használni a telefont, az írógépet – háta mögött ki is nevték érte, de még a felajánlott segítséget sem volt könnyű elfogadnia. Aztán édesapám

Prokofij Markijannovics Sved

„belejött” az irodai munkába, gyorsabban és hibátlanabban írt az írógépen, mint én, aki akkor ezt tanultam a Közgazdaságban. Később már ő oktatta a mozdonyvezető tanulókat, előbb gőz-, majd diesel-, villanymozdony-vezető képzésben. Kislányként nagy élmény volt, hogy kivitt a Tiszaira, felrakott valamelyik volt tanulója mozdonyára és elvittek a Rendezőig. Addigra apukám már ott várt és elvitt a mozdonyfordítóhoz. Gyerekként ez az utazás nagyon izgalmas volt, és fantasztikus látvány volt, ha a fordítónál éppen átment a mozdony, egyik sínpárról a másikra.

Akkoriban a vasutasok még egyenruhát viseltek, a „paroli” színéből már lehetett tudni, ki forgalmista, ki vontatási, ki az, aki a pályafenntartásnál dolgozik. Emlékezetem szerint az egyenruha sötétkék volt, fényes gombokkal. Járt bunda is az egyenruha-ellátmány részeként. Ez aztán maga volt a csoda. Hatalmas volt, puha báránnyeléléssel. Évekig ebben jött hozzánk a Mikulás, a mi és a szomszéd gyerekek nagy örömeire, mindaddig, míg ki nem derült, hogy apukám van a kifordított bunda alatt.

A vasút nemcsak lahatásban segítette a dolgozóit, gondoskodott a megfelelő intézmények fenntartásáról is. A telepen és közvetlen környékén minden megtalálható volt, óvoda, iskola, sportpálya, üdülő, játszótér, élelmiszerbolt – minden, ami kell. Ezért aztán a telep majdhogynem egy zárt közösség volt, egyrészt a fekvéséből adódóan – három oldalról sínek, negyedik oldalon a Szinva –, és a lakók sem cserélődtek évtizedeken át, mindenki ismert mindenkit. Bár szolgálati lakásokról beszélünk, ha valaki nyugdíjba ment, továbbra is ott lakhatott, sőt, a nem vasutas házastársnak sem kellett elköltöznie, ha megözvegyült.

Képzeltbeli sétára indulok, a sorompótól a Tiszai pályaudvarig, benézek az óvodába, beülök az iskolapadba, hintázom a játszótéren. Egy lépés, egy történet – sok-sok emlék. Sem pontos évszámokkal, sem megingathatatlan történelmi tényekkel nem szolgálhatok, én csak megosztom az emlékeimet.

³ A sztori egészen biztosan megjelent az alábbi két újságban: Hajdú-Bihari Napló 1972. április 2., illetve Zalai Hírlap 1973. április 8., mindkét cikk esetében Oravec Jánost megjelölve szerzőként.

Vasutas Dolgozók Gyermekének Napközi Otthonos Óvodája

A Tiszai Pu. felé eső oldalon állt az épület, körben az udvar. Eredetileg is óvodának szánták, bár az épület semmiben nem különbözött a lakóházaktól. Szemben vele a mindenkori pályamesteri lakás kapott helyet. Villaszerű szép épület, íves kialakítású kertje a körforgalom vonalát követte.

Öt-hatévesen beíratk az engem is. 1954-55-ben, egy évig voltam óvodás. Közel volt, egyedül jöttem-mentem. Az udvaron nem nagyon emlékszem játékokra, mászókékre, de állt itt egy titokzatos kis betonépület, soha senki nem tudta megmondani, mi célú szolgál. Ettől még nagyon jókat lehetett itt játszani. A hátsó udvarban viszont medence (!) is volt. Igaz, kicsi, de mindig volt benne tiszta víz, jó időben fürdés. Fantasztikus volt. Az ovi épületében három terem és saját konyha került kialakításra. Nagyon élveztem az ovis létet, főleg mikor napos lehettem, terítettem. A MÁV biztosította a sok játékot, a konyhán készítették a finom falatokat. Aki ebbe az óvodába járt, emlékezhet rá, hogy alváskor a teremben aludtak a gyerekek, de volt egy zárt, alkóvszerű rész, ahol mindig a legjobb gyerek pihenhetett. Nagyon vágyódtam ide, de soha nem sikerült, pedig nem is voltam rossz. Később a fiam is ebbe az óvodába járt, de ő sem jutott be soha a titkos helyre.

A MÁV 1954 telén minden napközis gyerekeknek új ruhát adott. Sötétkék kordbársony nadrág, piros-fehér kockás ing. Igen nagy volt az öröm és tényleg nagyon szép is volt a sok gyerek az új ruhában. Még valamilyen előadásra is elvittek bennünket, de ezt a ruhát csak az oviban vagy ünnepségen hordhattuk. Mai napig emlékszem a versre, amit erre az alkalomra tanultunk:

*„Majd a gyerekek, majd a fiúk, lányok,
Összefognak, felépítik az egész világot!
Ne félj semmit, apukám, anyukám,
békesség lesz ezután, minden jóra fordul!”*

Sok gyereknek akkor ez volt az első új ruhája, hiszen akkoriban még elég nagy volt a szegénység. Én nem panaszkodhatom, ilyen szempontból szerencsés voltam. Anyukám nagyon szépen varrt, nagyszerű érzéke volt a divathoz, és szinte a semmiből varázsolt nekünk új ruhákat. Mai napig emlékszem egy-két darabra, pörgős szoknya, farkasfoggal díszített ruhák.

Az óvoda egészen a nyolcvanas évek végéig működött. Jó híre volt a városban, a vasutasok szívesen adták ide a gyerekeket. Mivel minden vasutasgyereket felvettek, olyan nagy igény jelentkezett, hogy az ovi melletti egyik házzal még bővítették is. Az ebben a házban lakó T. A. családot átköltöztették a postával szemközti emeletes épületbe, ahol a vasúti tisztviselők laktak. Ezek a lakások már komfortosak voltak. Osztálytársam lakott itt, öt lány volt a családban, zongoráztak, zenét tanultak, később nem egy közülük zenei pályára ment vagy énektanár lett. Számomra ezek a lakások elképesztőnek tündek, belső lépcső a tetőtérbe, fürdőszoba. Ma már ennek az épületnek is csak a fele van meg. A lakórészt a posta bővítésekor lebontották. Indokolt volt vagy sem, nem tudom, lehet, hogy annyira lepusztult az épület, hogy egyszerűbb volt lebontani. A helyére semmi nem épült, üresen áll.

Sétáljunk vissza az óvodába, eljött az idő, amikor a nagycsoport elballagott, bár akkoriban ezt simán évzáró ünnepségnek nevezték. Vége lett a nyárnak, készülődünk az iskolába, mégpedig a...

13. sz. MÁV-telepi Általános Iskola

MÁV-telep szélén elhelyezkedő, 13. számú MÁV-telepi Általános Iskolába. Ez egy nagyon szép épület, díszes téglafalakkal, nagy udvarral. 1897-98-ban épült, akkor elemi iskolának, három tanteremmel, ami később folyamatosan bővült. Az iskola nyolc tantermében, két műszakban – délelőtt és délután – volt tanítás, minden évfolyamból kettő indult, egy fiú- és egy lányosztály. A koedukált oktatás 1961-ben érte el az intézményt, ötödikes voltam ekkor. Az évfolyamokat kettéválasztották, egyik fele – köztük én is – az A-ba, másik fele a B-be került. Valamilyen oknál fogva A-snak lenni előkelőbbnek számított, annak ellenére, hogy mindkét osztályba válogattak gyengébb és jobb tanulókat is. Örültem az iskolának, addigra már tudtam olvasni, annak köszönhetően, hogy a kisebbik bátyám előző évben nagyon nehezen birkózott meg a betűkkel, és amíg anyukám gyakorolta vele a „ló áll, Ella ül” örökérvényű sorokat, észrevétel nélkül – és sokkal hamarabb – megtanultam olvasni. Talán innen eredeztethető az olvasás iránti szeretetem, ami a mai napig tart. Sok könyvünk nem volt otthon, illetve „nem gyerekeknek való!”, így nagyon örültem, amikor a Martin-telepen könyvtár nyílt. Azonnal beiratkoztam és egyedül jártam könyvet kölcsönözni. Ez egy kicsi, két helyiségből álló könyvtár volt, semmi szabadpolc. Kövér néni, a könyvtáros adta a kezembe a könyveket, én meg olvastam.

Akkoriban megszokottnak tekintették, hogy a gyerekek segítenie kellett otthon. Talán nem volt annyi tanulni való, annyi különóra, mint manapság, nem volt még tévé, a családban meg jól jött a segítség.

Például a vízhozást szinte minden családban a gyerekek végezték. Mint már említettem, közutak voltak a telepen. Mai szemmel biztos fárasztónak tűnhet a vízhozás

– mert az sem ment könnyen a nyomós kúton –, aztán a veder víz hazacipelése, de akkoriban ez természetes volt. Ráadásul a kút körül mindig nagy élet dúlt, összegyűltünk, beszélgettünk, jókedvünk volt. Nyáron egymást locsoltunk, télen sinkópályát csináltunk.

Napi feladat volt az udvar felseprése és a ház előtti utcáresz rendben tartása. Gyakran kellett vigyáznom a húgomra is. Így aztán nem mindig jutott idő az olvasásra, pedig nagyon rossz volt letenni a könyvet, ha meghalottam: Éva, gyere, csináld ezt, csináld azt! Ezért aztán sokszor felmáztam a könyvvel a kertünk óriási cseresznyefájának a tetejére és ott elbújva olvastam. Néha lebuhtam, néha nem. Itt olvastam – az egyébként számomra tiltott – Két fogoly című Zilahi Lajos-könyvet. Igaz, ekkor kábé tízéves lehettem, de hogy ebben mi volt annyira „nem gyerekeknek való”, mai napig nem tudom.

A kis kitérő után térjünk vissza az iskolába! Egy L-alakú épület volt még csak akkoriban – később a növekvő létszám miatt pár tanteremmel bővítették. Mindig ugyanúgy osztották be az osztályokat. Az elsős lányok és fiúk kezdték az első teremben, majd a másodikosok, harmadikosok, negyedikesek. Itt megszakadt a rend, az ötödik, hatodik a másik szárnyba került.

A folyosók találkozásánál elhelyezkedő két teremben mindig a hetedik-nyolcadik osztály kapott helyet. Ez a két terem egy redőnnyel összenyitható volt, egy-egy ünnepség alkalmával ide gyülekeztünk mindannyian.

Amikor kezdtem az iskolát, még olajos padló volt a termekben, kályhával fűtöttek. A termék tisztaságáról, a melegről az iskola pedellusa, Máté bácsi gondoskodott. Ő szemben lakott, de azért jó korán kellett kelnie, hogy

A MÁV telepi XIII.sz általános iskola 8.A osztálya az 1960-as tanév végén - Ferenzi István

mire kezdődik a tanítás, mindenütt meleg legyen. A kályha mellett ülni kiváltságos helynek számított, általában a messzebről járó gyerekeket ültették ide. A padok – azok az igazi régimódi kétszemélyes padok – három oszlopban sorakoztak. Akkoriban még golyóstollról nem is hallottunk, töltőtollat csak a felső tagozatban lehetett használni. A padokon kialakított tintatartóban állt a tintásüveg és mellette a tollszár, tollhegy. Nem volt könnyű ezzel a csöpögős tollal az írás, mártogatni kellett, a pacákért körmös járt. A telepi gyerekeknek soha nem késtek el, öt perccel becsengetés előtt elég volt elindulni, és ha valamit otthon felejtettünk, szünetben simán haza lehetett érte ugrani.

Az iskola tanárai városszerte elismert pedagógusok voltak. Nem véletlen, hogy nyolcadik után szinte mindenki

továbbtanult, és főleg gimnáziumban, majd ezt követően valamilyen főiskolán, egyetemen. Nem egy orvos, tanár, jogász került ki közülük.

Az alsó tagozatban évfolyamonként egy tanító bácsi vagy tanító néni tanított. A koedukáció bevezetéséig a lányokat tanító néni, a fiúkat tanító bácsi. Az elsősöket Rózsika néni és Rónai Gyula bácsi vezette be az írás-olvasás-számítan rejtelmes világába. Rózsika néni nagyon kedves, szelíd formában, de a fiúktól azért néha kihallatszott a hangosabb szó is. Körmöst azért kaptunk mi, lányok is, én például a csúnya írásoméért.

Nagy tisztelettel emlékszem a tanárimra, kivétel nélkül. Szigorúság, fegyelmezés volt, de odafigyelés is. Megszerettették velünk a történelmet, irodalmat, megtanul-

tunk helyesen írni, olvasni. Például olyan orosz tanárom volt az általánosban, hogy még a középiskolában is az itt tanultakból éltem. Az is inspirált az orosz tanulásban, hogy ötödikben a Szovjetunióból érkezett egy levél, miszerint egy fiú levelezőpartnert keres, vállalom-e? Akkoriban ennek nagyon nagy divatja volt, az Úttörőházban még levelező szakkör is működött, ahol segítettek a fordításban. Így lett nekem egy szovjet levelezőpajtásom, közel tíz éven keresztül. Még ma is tudom fejből a nevét, a címét. Aprócska ajándékok, fényképek jöttek-mentek, mígnem egyszer *Anatolij* személyesen is meglátogatott. Sikerült egy olyan turistautat találnia, ami érintette Miskolcot, így találkozhattunk egy évtizednyi levelezés után. Érdekes volt, hiszen már mindketten felnőttek voltunk, más-más világban éltünk.

Akkoriban még nem környezetismeretet tanultunk, hanem növény- és állattan volt a tantárgy neve. A suliban külön szertár nem volt, a folyosón elhelyezett üvegezett szekrényben tartották a növény- és állattan tantárgyhoz szükséges szemléltető eszközöket. Rossz időben a szüneteket a folyosón sétálva töltöttük, de lehetett nézegetni a kitömött állatokat, növénymetszeteket.

Az iskolában nem volt tornaterem, a tornaórák – amíg az idő engedte – a szabadban, az udvaron zajlottak. Futás körben az iskola körül, jobbra át, balra át, kislabda-dobás, távolugrás a homokkal feltöltött területre. A magasugrás is sorra került, felállították az állványt, amit folyamatosan egyre magasabbra emelt a tanár úr. Aki bírta, aki merte, próbálkozhatott egyre magasabbal. Aki nem, az szaladgálhatott az udvaron. Nagy előrelépés volt, amikor felállították az udvaron egy fémből készült nyújtóállványt, ezen aztán lehetett pörögni, csimpaszkodni.

Télen vagy rossz időben a tornaórákat a folyosón tartottuk. Kivittük a szertárból a szőnyeget, a szekrényt, gerendát. Gyűrűhinta is volt, felszerelve a hátsó bejáratnál. Mivel a termekben folyt a tanítás, csendben kellett lenni, ami vagy sikerült, vagy nem. Ha nagyon elszabadult a viháncolás, valahonnan már hallatszott is: „Csendet!”

Másodikos voltam 1956-ban. A tanítás szünetelt – szén-szünet volt – pár napig. Addig az iskolában nem volt, de akkor kihirdették, hogy hittanoktatás is lesz. Engem is beírtak, de pár hét után a hittanoktatás, ahogy jött, meg is szűnt.

Nekünk akkoriban már volt olyan rádiónk, amivel lehetett fogni a Szabad Európa adását, át-átjöttek a szomszédok is hallgatni a híreket. Akkor ott mindenki ugyanazt szerette volna, reménykedve várták a segítséget a Nyugattól. Helyette mások jöttek – de ez már történelem. Gyerekként semmit nem értettem ezekből, egy nyomasztó emléket viszont azóta is őrzök. Mivel elrendelték az elsötétítést, pokrócokat terítettünk az ablakokra, hallgattuk a híreket, mikor egy lövés dörrent. Valakik belőttek az ablakon, szerencsére az üvegen kívül más nem sérült meg. Az, hogy kik, miért tették, soha nem derült ki, vagy ha igen, arról nem beszéltek.

A forradalom leverése után Magyarországra nagyon sok adomány érkezett külföldről. Ezeket bizonyára központilag osztották szét, jutott a mi iskolánkba is. Cseh-szlovákiából füzeteket kaptunk, a bátyám egy sálat, én meg egy olyan harisnyanadrágot, amivel még az én ügyes kezű anyukám sem tudott mit kezdeni. Svájcából csokoládé érkezett. Minden gyerek egy egész tábla csokit kapott, akkoriban ez mesebeli gazdagsággal felért. A csokoládét a tanáraink osztották szét, a nagyon jó gyerekek kapták a nagyon díszes, nagyon szép képekkel díszítetteket, a rosszabbcskák a kevésbé szépeket. Nagyon ez senkit nem érdekelt, hisz a csoki mindenkinek egyforma volt. Nem ettük meg a suliban, hazavittük. A családok is kaptak adományokat, kinek mi jutott. Nekünk egy kb. három kilós doboz, körben angol feliratokkal. Nézegettük, mi lehet ez, de a közelben sem volt olyan, aki tudott angolul, így aztán apukám elhatározta, hogy bármi is az, kinyitja. Már ez sem volt egyszerű, de az igazi meglepetés akkor ért minket, amikor kinyitotta végre. A dobozban kocsonyás, élénk narancsszínű valami lapult. Egyikünk sem nagyon akarta megkóstolni, aztán valaki mégis vette a bátorságot. Ismeretlen íz volt, nem találkoztunk még ilyennel. Végül is kidobtuk, de a doboz hosszú ideig szolgált, ebben

tartottuk a lisztet. Sok évvel később derült ki, hogy a felirat a dobozon: Ömlesztett sajt, az amerikai nép adománya.

1957. március 15-én, az iskolai ünnepély alkalmával kisdobossá avattak minket. Tagjai lettünk az 1121 sz. Szendrey Júlia úttörőcsapatnak. Az addigi matrőzgalléros blúz helyett fehér ing, kék nyakkendő, síp kék sípzsínórral, szíj kisdobos jelvénnel. Ezután ez lett az ünnepi ruha. Minden iskolai ünnepélyen ebben kellett megjelenni mindaddig, amíg – ötödikben – fel nem váltotta az úttörő-egyenruha. Ez ugyanaz, mint az előző, csak kék helyett piros. Az egyenruha és kellékei meglétét szigorúan ellenőrizték, büntetés is járt, ha valami hiányzott. Miskolcon a Széchenyi utca elején volt az egyetlen Úttörőbolt, ahol az ilyesmit be lehetett szerezni. Egészen kis gyerekként álltam sorba órákon át, hogy mindent megvegyek, de vagy a sípzsínór, vagy a síp épp elfogyott, mire rám került a sor.

Kisdobosként, úttörőként részt vettünk az iskolával a május 1-jei felvonulásokon is. Ezt szerettük, mert legalább egy hétig – ha nem kettőig – gyakoroltuk a menetelést, mozgalmi dalokat. A sulitól a Tiszai pályaudvarig tartott a gyakorlópálya, elfoglaltuk az egész úttestet.

Valamikor felső tagozatos koromban a politechnika tantárgyat is bevezették. Ehhez aztán már végképp nem volt hely, ezért a pedellus Máté bácsi udvarán építettek egy „termet”. Itt készültek az alumíniumlemezből hajtogatott dizájnos hamutartók és egyéb fémmegmunkálások. Lányok, fiúk, kivétel nem volt. Tanultunk főzni is, varrni, hímezni. Például varrtunk párnahuzatot, kötöttünk sálat, hímeztünk könyvborítót. Mindezeket anyukám csinálta meg helyettem, azóta is teljesen tehetségtelen vagyok ezen a téren.

Az iskolába nemcsak a telepi gyerekek jártak. A Selyemréten 1952-ben kezdték el építeni a bérházakat. Sok fiatal család kapott ott lakást, iskola viszont csak később – a hatvanas évek közepe táján – nyílt, addig a gyerekek a mi sulinkba játak. Sokan maradtak is, főleg akik már hetedik-es-nyolcadikosok voltak. Sok gyerek járt ide a Nagyhidon túlról is, a Gizella, Sarolta, Lenke utcákból. Igaz, nekik talán közelebb lett volna az akkori Malinovszkij, majd Kun

Béla, mára ismét Soltész Nagy Kálmán úti általános iskola, de a MÁV-telepre gyorsabban és biztonságosabban lehetett eljutni. Akkor még a Vörösmarty úti kereszteződésben sem zebra, sem jelzőlámpa nem működött, és bár az autóforgalom sem volt túl nagy, mégis csak át kellett menni az úton valahogy. A telepre meg pár perc alatt el lehetett jutni, a sorompó volt az egyetlen akadály.

A MÁV-telepi lakók előregedésével a gyerekek egyre kevesebben lettek, és valószínűleg csökkent az oktatás színvonala is. Talán emiatt, vagy mert menőbb volt más iskolába járni, az Általános Iskola megszűnt, pontosabban ma speciális nevelési igényű gyermekek oktatása folyik itt. Az utolsó évfolyam 1971-ben végzett, a tanulókat áthelyezték az akkor éppen Kun Béla úti iskolába.

Nyolcadik végén minden osztályról készült tablókép, mindig ugyanott, az iskola előtt, az utcán. Nézegetve a különböző korosztályok tablóképeit, alig látni különbséget. A tanárok ugyanolyan sorrendben ülnek az első sorban, talán csak a lányok frizuráján látszik változás. Elballagtam én is, konkrétan a Közgazdasági Technikum Ipari Tagozat, gyors-gépipró-idegen nyelvi tagozatára. Az osztályból még öten folytattuk itt. Ez akkor nagyon divatosnak számított, komoly felvételit kellett tennünk, akkor, amikor a gimnáziumokba elég volt a bizonyítványban bizonyított okosság. Nem akartam itt tanulni, gimnáziumba szerettem volna menni, hogy később tanár legyek, de a szüleim úgy gondolták, legyen egy szakma a kezemben, aztán majd meglátjuk, mit hoz a jövő. Felvettek. A szakmai tárgyakközülagyorsírásnagyonjólment, szorgalmasan írtam a napi 30-40 oldalas leckéket. A gépírással már meggyűlt a bajom, sokhibátvettem, sokszor üttévonalzóvalakezemet a szigorú V. Béla tanár úr. A többi tárggyal nem volt bajom, még a politikai gazdaságtan sem fogott ki rajtam. Végül is megbarátkoztam a tanult szakmámmal és érettségi után dolgozni kezdtem, 47 éven keresztül.

Technikai forradalom

Közben a MÁV-telep is haladt a korrallal. Az én generációm hihetetlen változásokat élt meg. Pár évtizeddel ezelőtt szenzáció volt egy rádió, nem beszélve a televízióról. Telefonról még csak nem is álmodoztunk, az egész telepen nem volt egyetlen egy sem. A postán volt egy nyilvános készülék, tantusszal működött, a nagyon ritka távolsági hívásokat hosszú várakozás után kapcsolták. A tantusz egy rézből készül érme volt, hosszabb beszélgetésnél egymás után kellett bedobálni, nehogy megszakadjon a vonal. 1946-1970-ig csak ezzel lehetett telefonálni.

A változás, ha lassan is, de csak elért hozzánk is. Egyre többen vásároltak úgynevezett világvevő rádiót. Édesapám érdeklődött a technikai újdonságok, így aztán viszonylag korán, 1955-ben vett egy Orion varázsszemes rádiót, mai napig őrzöm. Ez csúcsmínőségnek számított, és volt rajta rövidhullám is. Szólt is a Teenager Party Cseke Lászlóval, a Rádió Luxemburg! Beatles-, Rolling Stones-számokat itt hallottam először.

Hatodikos voltam (1961), amikor egy nagyképernyős Munkácsy tévével gazdagodtunk. A MÁV-telepen a miénk volt az első televízió. A mai generáció vagy elhiszi, vagy sem, de tényleg jöttek a szomszédok, kis sámlival, pogácsával és együtt néztük-nézték a focimeccseket, műkorcsolyát, filmeket. Olyan volt ilyenkor a szoba, mint egy mozi. Emlékszem, olyan rácsodálkozás volt, hogy még a SZÜNET feliratot is nézte mindenki. Szájtátva bámultuk a korabeli hirdetéseket is, igaz, nem volt hova átkapcsolni, mint manapság. Egy-két reklám mára már szállóigévé vált: „Reszkess, piszok, jön a Hypo!” „Megvette már az e hetit?”⁴

1964-ben óriási szerencse ért minket. Édesapám az 5000 forintos autónyermény-betétkönyvével nyert egy Trabant 601-es gépkocsit. Egérszürke színben, rendszáma: CO 38-00. Gyönyörű és fantasztikus volt! A betétkönyv értéke 5000 Ft volt, a Trabanté talán 20-25 ezer? Kész csoda-

számba ment, hiszen akkoriban egy autóra öt-hat évet is várni kellett, és nemhogy extrákat, még színt sem lehetett választani, viszont előre kellett fizetni. Az biztos, hogy ez nagy szenzáció volt a telepen, senkinek nem volt autója. Akkori adatok szerint az országban is alig 30 000 autó volt magánkézben. Nem beszélve arról, hogy egy fillérünkbe sem került. Sem azelőtt, sem azután nem nyertünk semmit, még a békekölcsönünket is mindig névértékben húzták ki. Az autó megérkezett, apukám elkezdte a gépjárművezetői tanfolyamot. Mikor aztán meglett a jogosítvány, minden vasárnap beült a család – legalábbis négyen – és mentünk ide-oda. A Trabant miatt azért áldozatot is kellett hozni, a garázs a disznóólból lett átalakítva, így ezt követően már nem neveltünk malacot, és az általam nem szeretett disznóvágás is megszűnt. Valószínűleg addigra már javult a boltok ellátása is, nem volt létszükséglet a malactartás. A csirkék, tyúkok meg békésen megfértek a Trabival. Ez az autó sokáig kitarzott, 1973-ban édesapám nekünk ajándékozta és az 1980-as évekig hűségesen el is vitt minket mindenhová.

⁴Ez a totó és lottó hirdetéseiben szerepelt; a szerencsejátékok (a futballbajnoki meccsek, illetve a számhúzások) hetes ciklusokban ismételődtek.

Játszótér

A telep közepén állt a Játszótér. Akkoriban az egész városban nem volt ilyen felszereltségű, és ennyire rendben tartott játszótér. Az egész terület körbekerítve, a kerítés mentén hatalmas jegenyefák nyújtottak árnyékot. Még vécék is voltak, normális, tiszta állapotban, semmivel sem rosszabbak, mint az egyébként a házakhoz tartozó illemhelyek.

Gyerekként minden nagyon nagy, viszont ez a játszótérre igaz is. A területe két köz között, a belső keresztúttól a főútig terjedt. Két kapu volt, a nagy elől, a kicsi hátul. Estéknként a gondnok – emlékezetem szerint a szemben lakó Nejsli bácsi – bezárta a kapukat és rendet is tett a téren. Volt egy focipálya a fiúknak, és volt valami, amit sem akkor, sem később, egyetlen játszótéren sem láttam. Ez volt a medence! A medence két részből állt, egy kicsi a kicsiknek, és egy igazán mély és meglehetősen nagy a nagyoknak. Kimeszelve, korláttal ellátva, mindig tiszta vízzel feltöltve. Igazi gyerekparadicsom! A hatvanas években a medencét már nem töltötték fel vízzel, viszont még úgy üresen is nagyon jókat lehetett játszani benne.

Sétáljunk tovább a játszótéren. A kisforgó ülései igazán kicsik voltak, kapaszkodni kellett, viszont örült gyorsan meg tudtuk hajtani lábbal. A nagyforgón rendes padok, kábé 10-12, ezt csak a földről lehetett hajtani, akkorra nagy és nehéz volt. Felváltva ültünk fent és hajtottuk lent.

A medence után *lipityókák* (mérleghinta) sorakoztak, aztán a rendes hinta-sor, majd a hajóhinták. Hajóhinta mindössze négy volt, ezekért nagy harcok mentek a gyerekek között. A hajóhinta nevét a csónakformájú külsejéről kaphatta. Egy jó nehéz vascsónak, szemben két üléssel. Hajtani állva lehetett, nem volt könnyű, de ha beindult, akkor vitte a súlya és a lendület, ha nem is a csillagokig, de a felső vastartóig mindenképp. Létezett átfordulós változat is, sajnos a „mieink” nem tudták ezt a trükköt, de

Játszótér (1973) - Oroszné Csillag Klára

ez nem zavart minket abban, hogy dicsekedjünk: tegnap átfordultunk! Nem volt épp veszélytelen, megállítani nem volt egyszerű, lábbal kellett, kilógatva magunkat a hintából. Néhanapján egy-két várakozó gyereket el is talált a hinta, de nagyobb baj sosem történt.

A játszótér szélén padok, sétaút a romantikusabb lelkeknek. Nem mintha itt valaha is sétált volna telepi lány vagy fiú, másnap ez lett volna a vezető hír a MÁV-telepi „híradóban”. Inkább a vonat indulására várakozók üldögéltek itt.

Az ötvenes évek végén a játszótérre épült egy szabadtéri színpad. Nem akármilyen, volt hozzá öltöző, komoly zenekari árok, és amit mindenki izgatottan várt, a víz-

függöny. A színpad szélén, a szokásos függöny helyett felszereltek egy „zuhanszerű” csőrendszert és az előadás elején-végén vízpermet helyettesítette azt.

Az avatás napján a MÁV amatőr színjátszói Shakespeare *Szentivánéji álom* című darabját mutatták be. Utána: zene, tánc, buli! Még talán kisebb tűzijáték is! Sajnos a színpad nem sokáig maradt fenn, az előadások elmaradtak, az elhagyott zenekari árok viszont kiváló helyszínül szolgált mindenféle játékhöz.

Később az öltöző újrahatszolgáltatásra került. 1962-ben már az általános iskola politechnikai oktatására szolgált. Tettek be néhány padot, kész is volt. Jó volt nagyon. Először

is el kellett ide sétálni. Nem volt messze, öt perc, de valahogy mindig tovább tartott. Ha jó idő volt kimentünk a játszótérre, ha rossz, üldögéltünk kicsit és haza is mehettünk.

A játszótér egészen a hetvenes évekig tartotta magát, de már nem gondozta senki, a medencét betemették, a színpad, a tanterem omladozni kezdett, aztán szépen lassan a játékszerek is feladták. Elsőnek a hajóhinták tűntek el, aztán a nagyforgó padozatát szedték darabokra, elszálltak a hinták!

A trafik

A játszótér nagykapuja mellett állt a legendás trafik. Nincsolyan MÁV-telepigyerek – az égenerációmról beszélek –, aki ne álldogált volna ámulva a két kis kirakat előtt. Hihetetlen, hogy abban a parányi helyiségben mi minden akadt. Mindenféle apró játékok, csokik, cukor, cigaretta. Manyika néni volt a trafikos. Mi gyerekek nagyon öregnek láttuk, és nagyon szigorúnak. Sokszor mentem cigiért apukámnak, akkor még nem kellett nagykorúnak lenni a vásárláshoz. Ötéves tervet vettem, ünnepnapokon Tulipánt. Ilyenkor mindig vehettem egy csokit is, a Gránát kocka volt a nagy kedvencem, mindössze 40 fillérért.

Aztán a játszótér megszűntével a trafik Tejivóvá alakult. Nem volt rossz ez sem, munkába menet nagyon sokan itt vették a reggelit, köztük én is. Zacskós kakaó, sóskifli, kakaós csiga, mindig minden friss. Aztán szép lassan a kínálatban a kakaó helyét átvette a féldecis, a kifliét a sör, majd az egész bezárt, mert az akkor már teljesen kopár játszótéren felállítottak egy kiszuperált buszt, ami azután *A Busz* néven évekig működött talponállóként. Elég nagy forgalmat bonyolított le, de végül a Baross utcán egymás után nyíló sörözők, borozók és egyéb szórakoztató létesítmények elcsábították a vendégekört. Álldogált még elhagyatva néhány évig, aztán gondolom, a MÉH-ben végezte. Évekig csak a gaz verte fel a játszótérre, mostanság néha néha lekaszálják, egy-két szemfüles autós itt parkol. Fizetni nem kell, viszont az autó szem előtt van, biztonságban, a tulaj nyugodtan intézheti az ügyeit Budapesten.

Szinva-part

A MÁV-telep északi határa a Szinva. Ma már tiszta vízű, halak is élnek benne, sőt, láttam gyerekeket is fürdeni, de az én gyerekkoromban ez egy nagyon piszkos, nagyon olajos valami volt. Az biztos, hogy élőlény ebben a vízben akkoriban nem maradhatott életben. Az összes nagy ipari üzem, kezdve a Papírgyártól a Vasgyárig, ide engedte a technológia során keletkező szennyvizet, amire rásegített még a Széchenyi utcai házakból beömlő kommunális szennyvíz is. Én még emlékszem a főutcai házak hátsó frontjából kinyúló csövekre, ahonnan ömlött a Szinvába a bűzös folyadék. Nem mintha ez sokat ártott volna már.

A Szinva part telepi szakasza akár szép is lehetett volna. Óriási jegenyefák szegélyezték a keskeny parti utat. Ez egy töltésen vezetett, kétoldalt parttal. A meder felé és a házak felé is zöld volt minden, rendben tartva, lekaszálván, parlafűnek híret se hallottuk. A telepiek ezt az utat nem használták, még a Szinvához legközelebbi házak lakói is inkább a hosszabb megközelítést választották. A gyerekek viszont nagyon is szívesen. Akinek volt biciklije, itt száguldozott, a lefelé vezető lejtőkön. Nekem nem volt biciklim, de egyszer kölcsönkaptam a szomszédékét, tízéves lehettem, félni nem féltem semmitől, ráadásul ment is a biciklizés egy-két béna próbálkozás után. Többen voltunk, üldözőst játszottunk. Nekiiramodtam a lejtőnek és a szélső ház kerítésének rohantam. Nem a drótnak, a betonoszlopnak. A fejem betört, persze, vérzett is, ezért lementünk a kúthoz, megmostam, valahogy helyre jött, ráfésültem a hajam és vissza a bicajra.

A dolog nem végződött szerencsésen, otthon kiderült a bal eset, a kerékpáros karrieremnek itt vége is szakadt.

A Szinva-part igazán télen volt fantasztikus. Minden köz végén ott volt a partoldal, hol meredekebb, hol kevésbé. A közbéli gyerekek a „saját” pályájukat használták, nem nagyon volt átjárkálás. Nekünk szerencsénk volt, a mienk elég meredek és elég hosszú volt. Suli után irány szánkózni. Pillanatok alatt nyakig vizesek lettünk, de mit számított! Gyorsan kisinkóztuk a pályát és hajrá! A Szinva felé tilos volt ereszkedni, de persze mindenki megszegte ezt a szabályt. Nem volt veszélytelen, ha nem fékezted időben, már benn is voltál a Szinvában, és az olajos víz nyomát eltüntetni nem lehetett. Ez bizony otthon szidással, veréssel, szánkózás-eltiltással – kinél hogy – járt. Azért ez nem tántorított el senkit, kerestünk olyan pályát, ahol biztonságosan meg lehetett állni. Ha sikerült, megúsztuk, ha nem...

Még egy emléket felidéznék a Szinva-parttal kapcsolatban. Hatéves voltam, amikor a húgom, Zsuzsa megszületett. Hat-hétéves nagylányként sokat kellett vigyáznom rá, gyakran vittem sétálni. Szép fehér sport babakocsija volt, ő is szépen fehérben. Legtöbbször a patakpartra vittem, és általában leengedtem a babakocsit babástól a szelídebb lejtőkön. Nem lett volna ezzel nagyobb baj, csak a babakocsi kerekéről a gumi állandóan leesett és ahhoz, hogy visszarakjam, fel kellett fordítani. Ilyenkor a babát nekitámasztottam a kerítésnek, helyrehoztam a kereket és tovább sétáltunk. A húgomat is le kellett porolnom, csak hogy a kerékcserétől olajos lett a kezem. Ő is. Nagy esély a lelepleződés elkerülésére nem maradt.

Sorompó

Akkoriban a sorompó még kézzel tekerős volt, két szépen egymásba illeszkedő karral. A sínek mellett az őrház, ott várta a sorompóőr az utasítást, ha közeledett a vonat Kazincbarcika felől, vagy éppen indulást jeleztek a Tiszai pályaudvarról. Jóval a vonat érkezése előtt le kellett engedni a sorompót, ami miatt még volt idő a két kar között átfutni. Még azt is tudtuk, hogy elsőnek a baloldali ér le, a jobboldalon simán átsétálhatunk. Persze, ez tilos volt, de akkoriban olyan hosszú tehervonatok is közlekedtek, hogy ha szabálykövető voltál, jó sokat várhattál. Ki is volt írva: „A sorompó 10 percen túl is zárva tartható!”⁵ Volt olyan eset is, hogy a tehervonat valami miatt megállt.

Ekkor lehetett igénybe venni a másik utat, a szigorúan tilosat. Akkor még a sínek nem voltak dróthálóval elkerítve, mint manapság. Így aztán felmásztunk a tehervonat egyik oldalán, le a másikon. Ez veszélyesnek hangzik, biztosan az is volt, de szerencsére soha nem történt baj. Ma már fény-sorompó működik, biztonságosabb, gyorsabb és a hosszú tehervonatok sem járnak már.

A sorompón áthaladva érkezünk a két felüljáróhoz. Nevük is volt, a Vörösmarty utca felé vezető a Nagyhid, a Martintelep felé a Kishid.

A Nagyhidon sokat jártam, nagymamámhoz, Gizella utcai barátnőmhöz, Marinov pékhez kenyérért, de erre mentünk gyalogszerrel akkor is, ha éppen a Népkertbe indultunk. Akkoriban épült a Víztorony, ezt a legjobban a Kishidről lehetett szemrevételezni. A gőzmozdonyok eltűnésével már nem volt szükség rá, de áll még, megviselten, megkopottan.

⁵ Erről, vagyis ehhez hasonló bosszantó jelenségről mesél Moldova György novellája, Az eltörött csavar, amelyben az történik a főszereplő sorompóval, hogy „Végül is egy segédmunkás még egy nullát rajzolt a kerek táblára: A sorompó 100 percen túl is zárva tartható”. (Ferencvárosi kóktél. H. Kovács történeteiből; Magvető, Budapest, 1974)

Az Alagút

Az Alagút – mai nevén aluljáró – átjáró a sínek alatt. Sokáig kétirányú volt. A hosszabb ágon az MVSC-pálya felé lehetett eljutni, a rövidebb a MÁV Járműjavító és a Bunkó felé vezetett. Ezt az ágot akkor falazták be, amikor a Bunkót lebontották és a Járműjavítóba a pályaudvar aluljáróján keresztül alakították ki a bejáratot.

Az Alagút gyerekfejjel izgalmas helyszín volt. Egyrészt szinte soha nem égett benne a lámpa, ezért egy bizonyos ponton teljesen sötét volt. Ha épp a fejünk felett ment a vonat, dübörgött minden. Félelmetes volt ugyan, de nagyon izgalmas. Eső esetén az Alagutat elöntötte a víz, ha sikerült meglépni otthonról, muszáj volt a vízen átmenni. Egyszer még valahogy sikerült egy teknőt is kivinnünk, csónakázási szándékkal. Sajnos nem sikerült, a teknőnek nem volt valami jó a vízfevése, borulni tudott, haladni nem.

A Bunkó

Az Alagút baloldali kijárója vezetett a Bunkóhoz. Hivatalos nevén Vasutasok Erkel Ferenc Múvelődési Háza, de senkit nem ismerek, aki valaha is így nevezte volna.

Több mint fél évszázada, 1964-ben bontották le, a vasúti pálya bővítése miatt nem maradhatott. Nem sokkal később a kijáratot is elfalazták. Sokáig látszott a helye, ha láttam, mindig eszembe jutott, mennyit jártunk ide. A Bunkó ugyanis egy igazi közösségi ház volt, kicsiknek-nagyoknak, mindenkinek nyújtott valamilyen szórakozást. Az épület maga nem volt különösebben szép, biztos építészeti értéke sem volt számottevő, de mi mégis nagyon sajnáltuk.

Mozielőadások vasárnap délelőtt a gyerekeknek, a Matiné. Ki nem hagytam volna, 2 forint volt egy jegy. Itt voltam először moziban, a filmre is emlékszem: *Gyöngyvirágtól lombhullásig*.⁶ Délutánonként, este is volt mozi, mindig teltházzal mentek a vetítések, igaz, a terem nem volt túl nagy. Sokszor volt itt színházi előadás, vendégművészekkel,

zene- és táncestek. Működött itt könyvtár, népitánc-csoport. Különböző szakkörök, például képzőművészeti, melyet egy mozdonyvezetőből lett festőművész, Ficzer László vezetett. Volt klub a férfiaknak, ahol kártyázni, biliárdozni lehetett, egy-egy pohár ital mellett. Édesapám is nagy ulti csatákat vívott itt egykoron. Az iskolánk is ebben az épületben tartotta a farsangokat, az évenkénti diákelőadásokat. Emlékszem, egyszer a mi osztályunk verbunkost táncolt, a lányok a Bunkó ruhatárából kapták a szebbnél-szebb táncruhákat. A tini korosztálynak tánciskola is indult, és multságokat is tartottak. Jó hely volt, szerettük!

A bunkó társalgója és könyvtára (1940)

A Kubik

Az alagút másik irányban a Kubikhoz vezetett. A Kubik neve onnan ered, hogy innen termelték ki az agyagot a Tiszai pu. és később a két vasúti felüljáró építésekor. Az agyagot felhasználták, de a hatalmas kubikgödör megmaradt. Ezen a területen épült meg aztán a MVSC-sportpálya. A pálya jelenlegi formáját az ötvenes évek végén nyerte el. Kialakították a körlepcsős betonüléseket és fedett lelátó is készült. Volt itt tenispálya, lőtér, kézi- és röplabda-pálya is. A cselgáncsosok és tornászok részére tornacsarnok, a kajak-kenusoknak tanmedence is létesült.

A MÁV-telepi iskolából nagyon sok tehetséges gyerek került ide különféle szakosztályokhoz. Különösen a kézilabda-csapatot erősítették a MÁV-telepi fiúk. Egy időben a kézilabda csapatban játszott Simon Feri, Budavári, Kocsis és bátyám, Szunyogh László is. Az utcánkban lakó Locker Zoli nagyon tehetséges focistaként rúgta a labdát az MVSC színeiben.

A telephez való közelsége vagy vasutas volta miatt kicsit mindig magunkénak éreztük ezt a pályát. Ehhez nagymértékben hozzájárult, hogy télen a Kubik tenispályái korcsolyapályákká alakultak. A MÁV-telepről délutánonként csapatostól indultunk korcsolyázni. Volt zene is és forró tea. A belépő 2 forint, nyitástól-zárásig. A tea 1 forint, de kaptunk hozzá kekszet is a kedves teafőző nénitől. Már nem emlékszem, de biztos volt néhány pad, ahol a kulcsos korcsolyát fel tudtuk csavarozni a cipőnkre. Nem volt ez egyáltalán könnyű, stabilan és erősen meg kellett húzni a folyton elkallódó korcsolyakulcsokkal a korit. Aránylag sok kört kibírt, aztán leesett, kezdődött előlről. Általában ilyenkor mentünk teáért. Persze, a nagylányoknak a fiúk szolgálatkészen segítettek felszerelni a korcsolyát, aztán kettesben köröztek tovább.

Záráskor néhány gyerek kapott nyírfa seprőt, ezzel kellett leseperni a pályát. Ez egyébként akkora kiváltság volt, hogy harc folyt a lehetőségért. Észre sem vettük, hogy kezünk, lábunk jégcsappá fagyott a végére, nagyon jó volt a seprővel körbekorizni. Mikor a pálya tiszta lett, mi hazamentünk, felocsolták vízzel, másnap délutánra már megint tökéletes tükörjég fogadott minket.

A pálya volt a színhelye az iskolai sportfelméréseknek is. Nagy sportolóknak képeltük magunkat, hogy igazi pályán futhattunk, ugorhattunk minél messzebb a távolugrásnál, a fiúk focizhattak az igazi pályán, a lányok meg a lelátóról szurkoltak.

⁶ Homoki Nagy István 1952-ben készült, 1953. szeptember 24-én bemutatott színes magyar természetfilmje, amely a gemenci erdő élővilágát mutatja be tavasztól ősziig.

Minden helyben

A telep lakói a környéken mindent megtaláltak, amire csak a mindennapi életben szükségük lehetett. A telep szélén álló kétemeletes MÁV-bérház aljában volt a Vasúti Konzum. A ház maga – bár nem műemlék – tudomásom szerint védelem alatt áll, nem kerül lebontásra. Valóban kár lenne érte, mai is szép, mutatós és lakható épület, a kor kívánalmainak is megfelel. Összkomfortos, viszonylag nagyméretű lakásokból áll, egy szinten négy lakás. Régebben középen volt a bejárat, hatalmas kapu vezetett a széles lépcsőházba. A korlátra még ma is emlékszem, kovácsoltvasból, a végén gömbölyűre koptatott vasgolyókkal. Az ablakok akkoriban zsalugáteresek voltak. Volt egy oldalsó bejárata is, innen nyílt a házmesterlakás és a bolti raktár. Hatalmas, körbekerített udvara volt, de a szigorú házmester, Bodnár néni, nem nagyon tűrte a gyerekzsivajt, viszont szépen rendben tartotta, virágokkal ültette be a területet. A főbejáratot a bolt bővítésekor megszüntették, jelenleg a teljes alsó szintet az üzlet foglalja el.

A Vasúti Konzumba ekkor még a telep felőli bejáraton lehetett bemenni. Az odavezető két lépcső még most is megvan. A bolt maga kicsi volt, egy pult, semmi önkiszolgálás. Minden telepi idejárt, közel volt, a gyerekeket is el lehetett szalajtani, ha éppen valami hiányzott. Az üveges pult mögött voltak az édességek, különféle cukorkák, kandiscukor, óriási tömbökben a krumplicukor. Kinek mennyi pénze volt, akkora darabot vágott le a boltos néni ebből a krumplicukor sziklából. A legfinomabbak a kis forgácsok voltak. Kenyeret minden nap frisset hoztak, a cukrot, lisztet zsákokból mérték. Általában havonta

egyszer – fizetéskor – került sor a komissió (nagy bevásárlás) lebonyolítására. Ekkor megvettük az egy hónapra elegendő lisztet, cukrot, sőt, egyebet. Hó közben már csak a napi friss kenyérért, kisebb dolgokért mentünk, így a boltban nem volt nagy sorban állás, várakozás.

A Vasúti Konzum viszont tejet, tejtermékeket nem árult, azért már át kellett menni a Szinva-hídon. Ott az első bolt volt a Magda. A boltosról kapta a nevét, a gyerekek is így nevezték. Itt lehetett tejet venni, kannából mérték ki, kis füles mérőedénnyel. Akkoriban a babáknak járt napi fél liter tej, ezért is oda kellett menni. Ezt a tejet tejjegyre adták. Ez egy kis lapocska volt, naponta kihúztak egy kis kockát, amikor kiadták a tejet. Itt lehetett friss péksüteményt, vajot, tejfelt vásárolni.

A Magda mellett háztartási bolt működött. Itt aztán tényleg minden kapható volt. Seprő, lapát, festék, tisztítószer, de a legszebb a pult mögötti polc volt. Itt sorakoztak díszes üvegekben a különböző kölnivizek. Ezeket is kimérve lehetett vásárolni, vittük a kis üveget és szépen belemérték valamilyen illatos vizet. Anyukám kedvence a vörös szegfű volt.

Ezt követte a Húsbolt, majd az egyik ház szuterénjében lévő zöldséges. Ez Mici néni boltja volt, aki folyton kiabált, veszekedett, nemhogy válogatni, hozzáérni sem volt szabad semmihez.

Az üzletsorral szemben terpeszkedett a villanytelep, a villamos remíz. E mögött van a strand. A strand az 1920-as évektől működik, Hajós Alfréd tervezte az akkoriban nagyon modernnek és impozánsnak számító fürdőt. A meleg vizet a villanytelep hulladék hője szolgáltatta, így

Miskolc térképe 1926-ból

kapta a Villanytelepi Strand nevet. 1950-ben tovább bővítették, immár Augustus 20. Strandfürdő néven, én már így ismertem. A MÁV-telep közelsége miatt ide egyedül is elengedtek minket, sok-sok nyári napot töltöttem itt.⁷

Ha valaki éppen templomba vágyott, azt is megtalálta a közelben. A Selyemréti Szent István templom szintén pár perc séta volt a teleptől. Itt kereszteltek, és itt voltam elsőáldozó is. A gyerekek általában együtt mentek a vasárnap 9 órai diákmisére. Természetesen gyalog, de azért előfordult, hogy egy megállót lógtunk a villamoson. Mire jött a kalauz, már le is ugrottunk.

A 70-es években a Bajcsy Zsilinszky utcán felépült az új, korszerű MÁV Vasúti Rendelőintézet is, a MÁV-telepről néhány percre.

Még virágkertészet is volt a közelben. Ma már vasúti terület, de akkoriban bolgárkertészetek voltak a Szinva melletti területeken, elnyúlva egészen a Martintelepig. Évzárókor, pedagógusnapon, egyéb alkalmakkor ide jártunk virágért. Legtöbbször egyedül mentem, és amíg kötötték a tíz szál szegfűből álló csokrot, nézegettem a szebbnél szebb virágokat.

Persze az, hogy szinte minden ott volt karnyújtásnyira, nem jelenti azt, hogy ki sem tettük a lábunkat a környékről, ez csak megkönnyítette a mindennapokat.

⁷ A strand Selyemréti Strandfürdő néven ma is működik, felújítva, kibővítve, nagyon szép.

A Tiszai pályaudvar

A pályaudvar, a hétköznapi szóhasználatban állomás a MÁV-telepi gyerekeknek nem a miatt volt fontos, hogy ki lehetett menni vonatot nézni. Vonatot láttunk eleget, csak ki kellett futni a sarokra és már integethettünk is. Vonaton is utaztunk eleget, egyrészt mert más közlekedési eszköz nemigen állt rendelkezésre, másrészt a vasutasok és családtagjaik szinte ingyen utazhattak. Volt mindenkinek arcképes igazolványa. Minden évben kaptunk egy kis füzetet, amiben pár szabadjegy volt. Ha ezek elfogytak, akkor személyzeti jegyet lehetett váltani, ami töredéke volt a rendes árnak. Beosztástól függően I. osztályon vagy II. osztályon volt jogosult az egész család az utazásra.

A Tiszai pályaudvarra inkább fagyíért jártunk. Naponta jött a biciklis fagyiskocsi, de igyekezni kellett, mert nagy mennyiség nem fért a kis tartályokba. Tudtuk, mikor jön és futottunk, hogy még válogatni is tudjunk a csoki-vanília- citrom választékból.

Ide jártunk átvenni a faluról szállított friss tejet, vaját, tejfelt is. A családok mindig ugyanattól a nénitől vásároltak, megbíztak a minőségben, abban, hogy nem csapja be őket. Az állomás oldalában volt valamiféle beton építmény – talán pincelejárát – ott történt az átadás.

A pályaudvaron működött az Utasellátó, a resti is. Ebédelni, egyáltalán valamit is enni nem járt ide a telepről senki. Viszont nyári vasárnapokon az apukák elküldték a gyerekeket egy-egy kancsó hideg csapolt sörért. A restibe az alumínium hordókban szállított sört kívülről, az utcáról gurították be. Hatalmas vaslemez csapóajtók zárták le ezt a nyílást, a lovasszekér mellé állt, és már repültek is a hordók nagy csattogással. Bezárt állapotában ugráltunk rajta, zörgött-csattogott, billegett, de nem számított.

A peronon végig kis árudák sorakoztak, újságot, édeséget árultak. Itt lehetett kapni az Utasellátó által készített utánnozhatatlanul finom téli fagyit, töltött nápolyit, kókuszos süteményt.

Hétköznapok, ünnepnapok

Mivel a MÁV-telep ha nem is zárt, de szinte falusi közönségnek számított, mindenki ismert mindenkit. Ezt megkönynyította az is, hogy a lakók nem nagyon cserélődtek, halálukig itt éltek. Ha valaki mégis elköltözött, még évekig emlegették. Ismertek minden gyereket, látták felnőni őket. Nem volt jellemző az sem, hogy a már megházasodott gyerek a párjával a szüleinél lakjon. Erre nem is volt lehetőség a lakások méretét, beosztását tekintve, de nem is volt rá igény. A vasútnál dolgozó fiatalok kaphattak a MÁV-tól egy-egy megüresedett lakást, maradtak a telepen, de erre is kevés lehetőség adódott. Nem volt nagy barátkozás, nem nagyon jártak egymáshoz vendégségbe, de jóban voltak. Azért nem ilyen idillikus a kép, akadt vita, pletykák kissé hangos számonkérése vagy a gyerekek csínytevéséi miatti szóváltás.

Nemcsak a környezet, a házak voltak hasonlóak, a családok is hasonlóan éltek napjaikat. A férfiak dolgoztak, a nők egy-két kivételtől eltekintve háztartásbeliek voltak, otthon tették a dolgukat. Még a gyerekek sem nagyon jártak át egymáshoz, inkább a játszótéren találkoztak. Tavasszal megtartották a nagytakarítást. Az ágynemű egész nap kinn szellőzött, a lakásban felsúrolták, majd Viktória padlóbeeresztővel felkenték a hajópadlót, ablakot, függönyt mostak.

Ha kellett, lemeszelték a házat, és ilyenkor került sor az éppen esedékes belső festésre is. A MÁV-telepnek volt egy „hivatalos” szobafestője, Baranyi bácsi. Szinte mindenütt ő végezte el ezt a munkát. Rengeteg gumihengere közül hosszasan választották ki a legjobban tetsző mintát. A próbafestés mindig a szekrények hátulján történt, akár a fákon az évyűrűk, sorakoztak a minták.

Húsvét előtt ment a sütés-főzés. Legtöbb helyen a télen levágott malacból félretett sonka került terítékre. Az asztalt szépen megrakták étellel-itallal. A kislányok-nagy-lányok kicsinosítva, illedelmesen várták a locsolkodókat.

A kisebb fiúk pénzt kaptak, a nagyobbakat már leültették az asztalhoz. Az éppen aktuális udvarló a szál virág mellé saját készítésű hímes tojást is kapott.

A szomszédasszonyok reggelente megbeszélték az aznapi ebédet, ha valami igazán jól sikerült sütemény-receptre akadtak, azt szépen leírták és átadták. Ezek a beszélgetések általában a kapu előtt zajlottak, aki éppen ráért, csatlakozott. Persze voltak szorosabb, már-már baráti kapcsolatok is. A közvetlen szomszédasszonyok naponta meg-megálltak a kerítés két oldalán, és ilyenkor bizalmasabb beszélgetésre is sor kerülhetett. Ilyenkor anyukám rám szólt: Indulj játszani!

Ha valahol kisbaba született, a környékbeli asszonyok beosztották egymás között, hogy a gyermekágyas kismamának ki viszi az aznapi ebédet. Ez nagyjából két-három hétig tartott, addigra az anyuka megerősödött. Még azt is megbeszélték, ki mit főzön, de csakis kímélő ételekről lehetett szó. Édesanyám menüje: csirkehúsleves, rántott csirke krumplipürével, lekváros piskótatekercs.

A szomszédasszonyok másban is besegítettek egymásnak, ki miben tudott. Anyukám sokszor segített eligazodni a hivatalos levelek útvesztőjében, nekünk meg jól jött a segítség például szilvalekvár-főzés idején. A szilvalekvár főzése nehéz, egész napos munka. A nagy öntöttvas üstházat kicipelték az udvarra, ebben aztán egész nap égnie kellett a tűznek. Ebbe került az üst, tele szilvával. Ezt aztán egész nap kavarni kellett, le ne égjen, felváltva végezték ezt a munkát. Még külön lekvárkavaró fakanál is volt. Közben persze jól elbeszélgettek, gyorsan ment az idő. Estére aztán mindenki kapott egy üveg szilvalekvárt, a többi meg szépen üldögélt a stelázi polcán télig.

Sokan foglalkoztak a telepen galambokkal. Tenyésztették, röptették őket, komoly versenyeken is részt vettek. Röptetés előtt a játszótéren volt a gyülekező, a verseny az MVSC-pályáról indult.

Akkoriban még a szombat is munkanap volt, így vasárnap volt az igazi ünnepnap. Mindenütt készült a vasárnapi húsleves, általában rántott hús és az elmaradhatatlan süte-

mény. A gyerekeket szépen felöltöztették és elküldték vagy a diákmisére, vagy a matinéra, ki-ki világnézete szerint.

Nyaranta vasárnap délidőben érkezett a görögdinnye-árus, jól megpakolt szekérrel. Szépen lassan végigment a telepen, a családapák pedig nagy szakértelemmel válogattak a dinnyék között. Akár sikerül jót választani, akár nem, ebéd után a családfő szétoztotta a dinnyét, lehetőleg igazságosan.

Minden vasárnap déltájban megjelent a koldus is. Idős ember volt, soha nem jött be az udvarba, türelmesen várta a kapu előtt a neki szánt adományt. Tudta, ki az, aki tud segíteni egy szelet kenyérrel, szalonnával, levestel, bármivel. Egyszer csak hiába vártuk, nem jött többé. Néhány hét eltelte után a lánya minden családot felkeresett és elmondta, hogy az édesapja meghalt, megköszönte a segítségünket.

Fiúk, lányok, romantika

Voltunk sokan fiúk, lányok, nagyjából hasonló korúak. Talán amiatt, hogy együtt nőttünk fel, talán más okból, de szinte alig-alig fordult elő, hogy egy MÁV-telepi fiú egy MÁV-telepi lánnyal keveredett volna szerelembe. Nem is csoda, hiszen ha egy lány a Tiszainál megfogta egy fiú kezét, az apja már összevont szemöldökkel várta a kapuban. Az információáramlás tökéletes és gyors volt, hiszen mindenki ismert mindenkit, az azonnali a lebukás elkerülhetetlen volt.

Kivétel azért előfordult. Esetemben az első szerelem a szomszéd fiúval lépett az életembe. Gyerekkorunktól jó barátságban voltunk, aztán felnőttünk és a barátságból szerelem lett. Mint ahogy ez ilyenkor legtöbbször lenni szokott, a nagy fellángolást követte a szakítás, békülés, lánykérés, kikosarazás. Más úton, mással folytattuk az életünket, a szerelem elmúlt, de a barátságunk megmaradt.

A MÁV-telepi fiúk – annak ellenére, hogy nem voltak érdekeltek – nem szerették, ha városi fiatalemberek udvaroltak az itteni lányoknak. Személyes emlék: a diósgyőri fiú éppen udvarlásból ment hazafelé, amikor a trafik takará-

sából előugrott az egyik B. fiú, baltával a kezében, fenyegetőleg lépett fel, felszólítva őt, hogy jobb, ha nem udvarol erre-felé. Nos, ez a fiatalember, ha meg is lepődött, nem hátrált meg és a B. fiú elkullogott kis rendszabályozás után. És mert a fiatalember tényleg nem volt ijedős, a további udvarlást, esküvő majd máig tartó házasság követte. Két fiunk született, Viktor és Ákos. Nagyszülőként három unokának – nevezetesen Dorina, Áron és Timur – örülhetünk.

Egyébként érdekes, hogy a házasságomat is tulajdonképpen a MÁV-telepnek köszönhetem. Amikor 1967-ben leérettségiztem, az iskola többedmagammal elküldött a Lenin Kohászati Művekhez. Ott már vártak minket és felajánlottak az LKM területén különböző munkahelyeket. Egyik osztálytársamnak, W. Marinak a BÉM-et javasolták,⁸ amit akkor kezdtek építeni Sajókeresztúrban. Ő nem nagyon szeretett volna naponta vonatozni, én meg felajánlottam, hogy elfogadom a lehetőséget, hiszen ott lakom az állomás mellett. Így kerültem a BÉM-hez, és itt ismerkedtem meg az akkor szintén éppen ott dolgozó nagyon helyes, nagyon kedves Kaposi Józseffel. Eleinte csak munkaügyben találkoztunk, de hamarosan már elválaszthatatlanok voltunk, és ez immár 53 éve így van. Néhány hónapos együtt járás után 1968-ban házasságot kötöttünk, ebből következően már az aranylakodalmat is megünnepeltük.

A kezdeti albérletből-albérletbe költözés után beköltözhattünk a saját lakásunkba a Középszer utcán. Most a MÁV-teleptől nem messze – csak épp a sínek másik oldalán –, Martinkertvárosban lakunk, nagyjából a Tiszai pályaudvarral szemközt. Innen látom a vonatokat, akárcsak gyerekkoromban. Munkába menet-jövet az utam a MÁV-telep mellett vezetett el, így láttam az évről-évre bekövetkező, egyre szomorúbb változásokat, láttam, amikor éppen a mi házunk dőlt össze és látom a máig megoldatlan helyzetet is.

⁸ LKM: Lenin Kohászati Művek, a diósgyőri kohászat elnevezése 1953 és 1989 között. BÉM: Borsodi Ércelőkészítő Mű.

Utolsó felvonás

Igaz, hogy évtizedek óta nem vagyok már MÁV-telepi lakos, de a történet nem lenne teljes, ha nem számolna be az azóta eltelt időről, már ami a telepet érinti. Éveken keresztül jártam még haza, édesapámhoz, majd Zsuzsa húgomékhoz, aki vasutas lévén továbbra is ott élt a régi házban.

Nagyjából a 90-es évekre tehető egy generációváltás is a telep történetében, hiszen a régi lakók lassanként eltávoztak, helyüket fiatalok foglalták el. Megint egyre több gyerek szaladgált az utcákon, de már sem az iskola, sem az óvoda nem működött. Ettől függetlenül a jó környezeti adottságoknak köszönhetően az új lakók is hamarosan megszerették ezt a helyet.

A fiatalok már más igényekkel, más elvárásokkal vették birtokba a lakásokat, és elindult egy korszerűsítési hullám. Lehetőség nyílt a gáz bevezetésére, amivel éltek is, nagy lépést téve a kényelmesebb élet felé. Egyre többen alakítottak ki fürdőszobát, a hideg-melegvíz ellátást megoldották. Addig általában csak kerti csapok voltak, téli időszakban folyamatosan csepegtették a vizet, az elfagyást megakadályozandó. Ez nagy hidegben nem vált be, akkor jött a kiengesztelés – tűzrakás a csap alatt.

Ezzel egy időben a kertek is átalakultak, a veteményesek helyett inkább füvesítettek, az elöregedett gyümölcsfákat tujákra, fenyőkre cserélték.

Ekkoriban – a korábbiakkal ellentétben – a MÁV már szinte semmi karbantartást, felújítást nem végzett el a telepen. Igaz, lehetett kérni, de hosszú hónapokig még csak választ sem kaptak. Legtöbben így maguk oldották meg a karbantartást, javítást, szerencsésebb esetben legalább a szükséges anyagokat, cserepet a vasút biztosította. A komfortosítás is saját erőből valósult meg, az erre ráfordított összegből semmit nem kaptak vissza, igaz ezt nem is ígérte nekik a MÁV.

A 2000-es év után aztán az itt lakók szembesültek az addig már többször felröppent hírrel, nevezetesen azzal, hogy a MÁV-telep lebontásra kerül. Ennek oka, hogy Y-híd

épül. Csak mellékesen jegyezném meg, hogy az Y-híd építéséről, mint hamarosan megvalósuló dologról, óvodás koromban hallottam először a felnőtteket beszélgetni. Talán ennek tudható be, hogy az én korosztályom nem is nagyon hisz ennek megvalósulásában.

Már az előző években is volt szó arról, hogy a telepnek mennie kell, szálloda, pláza épül majd a helyén. Annyiszor emlegették, hogy bontják a telepet, hogy senki nem vette komolyan. Igazán akkor kezdték elhinni, amikor a lakókat összehívták és kérdőíveket osztottak szét köztük, nyilatkozniuk kellett, hogy mit választanak, ha menniük kell, mert a házuk bontásra kerül. Három lehetőség állt rendelkezésre, kedvezményes hitel a MÁV-tól lakásvásárláshoz, 1-1,5 millió Ft közötti lelépési összeg kifizetése, önkormányzati lakás kérése.

A fiatalabb lakók közül néhányan a kedvezményes hitelt kérték és ennek segítségével vásároltak lakást. Többen a lelépési összegből valahol falun házat vettek, akkoriban ez még a kisebb falvakban elegendő volt. Az idősebb lakók az önkormányzati lakást választották.

Aztán egyre csak teltek az évek, gyakorlatilag semmi változás nem következett be, hacsak azt nem számítjuk, hogy az elhagyott házakból minden mozdítható vittek, ablakokat, ajtókat, cserepeket, kaput, kerítést. Néhány hajléktalan beköltözése után a MÁV a házak ablakait, ajtajait befalazta. Ez talán még az üresen tátongó nyílásoknál is szörnyűbb látványt nyújtott. A valamikori szép kerteket felverte a gaz, az ottfelajtott elvadult kutyák, macskák búvóhelyül szolgálva.

Áron unokám gyakran kérte, menjünk a MÁV-telepre, ódon, elhagyatott házakat nézegetni. Neki ez a hely már csak ezt az arcát mutatta. A hihetetlen mérvű pusztulást látva akkor már valóban egy megoldás létezett csupán, a teljes megsemmisítés. A befalazott, megroggyant tetejű házak, bedeszklázott, befalazott ajtók siralmas látványt nyújtottak, nem volt más lehetőség, mint a bontás. Elgondolkodtató, hogy ha ezeket a házakat eladják a benne

lakóknak, akár egy családi házas lakótelep is kialakulhatott volna, közel a belvároshoz, jó közlekedéssel, megfelelő ellátottsággal. Nyilván az Y-híd és a tervezett közlekedési csomópont miatt ez mint lehetőség fel sem merült.⁹

Aztán egyszer csak megindult a munka, 2015 nyarán megjelentek a munkagépek, kezdetét vette a bontás. Sok régi és akkor még ott lakó dühösen vagy könnyes szemmel nézte, hogy dőlnek sorban a házak. Halomban a téglák, a cserepek, korhadt gerendák. Szomorú látvány! Mivel az első bontási ütemben azok a házak kerültek sorra, amelyek a tervezett Y-híd megvalósítását akadályozták volna, maradt még néhány ház. Ezekben – egyre romló, egyre embertelembb környezetben – ma is laknak még. Igaz, ha lassan is, de megoldódni látszik a helyzetük, előbb-utóbb mindenkinek

biztosítanak megfelelő cserelakást. Vélhetőleg, ha mindenki elköltözik, ezek a házak is bontásra kerülnek majd.

A telep megszűnését három épület szerencsére túléli, az eredeti szépségében felújított iskola és a két volt MÁV-bérház. Kérdés, milyen lesz az élet az Y-híd árnyékában?

Mi maradt, mi marad meg a MÁV-telepből? Néhány fénykép, és az emlékeink. Egyszer volt, hol nem volt... a mesének itt a vége.

⁹ Kötetünk szerkesztése és megjelenése idején az az aktuális program, hogy az úgynevezett Y-híd újjáépítése állami beruházás keretében 2020 őszétől kezdődő előkészítéssel, 2021 tavasától 2022 őszéig tartó építkezés révén valósul meg. Az egykori MÁV-telep területének közepén ennek nyomán aszfaltút fog keresztülvezetni a pályaudvar, a Kandó Kálmán tér irányába.

Szunyogh László

Sárga ember benéz az ablakon

Apám MÁV-telepi emlékei

Volt a lányommal egy „sportunk”, amelyet vasárnap délutánokon, vagy a nyári szünet eseménytelen napjain űztünk: elbicaozni a város olyan pontjaira, ahol ő még nem járt. „Tudtad, Katám, hogy van egy kerékpáros aluljáró is a városban?” Az egykori Tiszai pályaudvar – LKM (Lenin Kohászati Művek) közti kerékpárút maradványa, amit az 1960-as, vagy talán még az 1950-es években építettek ki a Szinva mentén. Mikor én voltam gyerek, itt-ott előtűntek szakaszok még belőle, leginkább a Vászongféhéritővel átellenes patakparton, a kertek végében, ahol mostanra kiépült a déli tehermentesítő város felőli folytatása. Az aluljáróját azonban annak idején mi is tök véletlenül fedeztük föl, annyira, legalábbis számunkra, eldugott helyen volt, amerre mi, Győri kapui süvölvények nem igazán jártunk. De egyszer, talán a Deák gyerekekkel, átbicajoztunk rajta, menet a gusztus húszra, vagyis az Augusztus 20. strandra úszni. Apámék meg lepínek nevezték anno a selyemréti létesítményt, eredeztetvén a villanytelepiből.

Na, szóval ehhez, a Hadirokkantak végében lévő aluljáróhoz kerekeztünk el Katával, s míg ő életében először, én immár másodszer gurulhattam át az akkor már elég ramaty állapotban lévő, azóta följújtott műtárgyon, hogy szakszerű legyek, s persze, hogy ne essek az egy mondaton belüli szóismétlés hibájába. De hiába jártam már ott, egy dologra én sem emlékeztem. Arra, hogy átjutva, a MÁV-telep sarkán lyukadunk ki. Kedves meglepetés volt: Apám „szülőföldje”. Nagy-

szüleim régen elhaltak már, sajnos Édesapám is, de amíg éltek is, amikor gyerekek voltunk, akkor sem nagyon jártunk ide, egyéb, itt nem részletezendő, családi okok mián. De azért, persze, jártam a nagyszüleimnél, voltak emlékeim; már mind évtizednyi távolságban. Azóta, ha kocsival jöttem-mentem az állomásra, egyszerűen nem bírtam ki, hogy ne lessek be a Nagypapám utcájába, de a telepre be már sosem mentem.

Most egyszerre ott álltunk a telep sarkán. Igaz, nem volt olyan kedves és szép, mint fénykorában, a házak felét is elbontották már ekkorra, s szinte szürreális egyveleget alkottak az elhagyott telkeken nőtt, elvadult, néhol embermagasságú „dzsungel” s benne szétszórt szigetekként a még álló, többé-kevésbé rendezett, elkerített porták. „Kata, megnézzük a házat, ahol Szunyogh papa született, fölnőtt?” Költői kérdés volt, lányomat misztikusan vonzotta s vonzza mai napig minden, ami a családjuk múltjához kötődik, legyen az szóbeli vagy tárgyi emlék, hely. A telepet közepén, hosszában föltáró főúton hatoltunk be. Emlékeimben ezen a gidres-gödrös, fehérporos föld(?)úton nagy élet volt, nagy jövés-menés. A pályaudvar felőli végében volt a bolt, fontos sűrűsödési pont. Ha villingerrel mentem a Tiszaira, mindig belestem ide is, s valahogy úgy rémlik, az élet, a mozgalmasság évről évre csökkent, múlt ki innen, míg végül már csak a bolt mellett kisüvegből féldeciző megfáradt emberek maradtak. Mostanra kihalt itt az élet. Szinte már csak jelképesen állt a kis köz, Apámék egykori utcája, lévén akkorra

már csak egy ház maradt, az épp az Apáméké. Klasszikus utca házakkal már sehol... Pedig valamikor két oldalt szinte növényfal szegélyezte, mivel a korábbi fakerítések helyére állított, betonoszlopos drótfonatot egykor zöld sövénnyel futtatták be. Nem is utca volt ez, inkább utcácska, kutya-szorító. Emlékszem, Nagypapám kis Trabantja is alig fért el, a kaput szélesebbre kellett venni, hogy az autó srégan behajthasson, derékszögben befordulni lehetetlen lett volna. Amikor mi Katával odamentünk, csak az Apámék háza állt, annak is csak a negyede volt lakott, a három megüresedett ikerszomszéd ablakait, ajtajait már befalazta a MÁV. Úgy nyújtózott a ház magában a nagy semmi közepén, mint a Bates Motel a Psychóban... S álltunk mi is ott, a kapu előtt, a langymeleg nyári vasárnap délutánban, bicaja-inkkal, lábunkat letámasztva, elvarázsolva, megilletődve. Szerintem harminc év is eltelhetett már, hogy annak előtte utoljára ott álltam, s Katával együtt röpiültünk vissza Apám gyerekkorába, emlékei sokszor mesélt, elmesélt szép világába. Láttam Őt mezítlábasan a többi kölyökkel, rohantak a rongylabdával, láttam Nagypapám törekeny alakját, Nagypapám morcos tekintetét. „Tudod, Kata, Apámnak van egy másik húga is, akit te nem ismeresz, ők laknak most a házban.” Nem is maradhattunk előlük rejtve, kinéztek az üveges ajtón, milyen gyanús alakok álltak meg a kapu előtt. (Ahol már a madár se jár!) Persze, megismertek! Dacára annak, hogy ezzel a Nagynénimmel nem tartottunk kapcsolatot, nem jártunk össze közös családi ünnepekre, de hát azért tudtunk egymásról. Az öröm mindkét részről őszinte volt, s bár nem terveztük, kénytelen engedtünk az invitálásnak. Bementünk. Kicsi konyhába vezetett a bejárat, kisgyerekként jártam ott utoljára. Akkor minden olyan hatalmasnak tűnt, most pedig minden picike volt, nagyon picike! Hogy férték el, hogy nőtt itt föl négy gyerek?! A konyhában középen asztal, éppúgy, mint utolsó ide kötődő emlékeimben. Ültem a fehér, íves karfájú, támlás konyhaszéken, épp hogy elértem az asztalt, szélén lelógott a ráterített, narancssárga-fehér pepitamintas műanyag abrosz. Megjegyeztem: ez volt a szemmagasságomban. Azért följebb azt is láttam,

hogy Nagypapám és Szüleim feketekávét isznak, az akkor jellegzetes, fagyitölcsér alakú üvegpoharakból. Örömmel ültem le most már felnőttként az asztalhoz, ugyanarra az oldalra, a bejáratától jobbra, ahogyan anno. Csak most kóláztunk. Koffeines az is. A konyhából nyílt jobbra a tiszta szoba, balra a kamra, ahol annak idején Apámék aludtak az öccsével, s innen tovább lehetett menni a kiskamrába, amelynek az udvarra is nyílt ajtaja.

„Ez pontosan olyan, amilyennek elképzeltem!” – mondta ki Kata a kulcsmondatot, nyugodtan állíthatom, áhítatosan. Merthogy a Nagypapám Apámnak annak idején mesélte a „sárga embert”, az Apám, meg nekünk adta tovább, én meg a gyerekeimet boldogítottam vele. S a mese itt játszódott a kamrában, és a helyszín ismertetése fontos része volt az elbeszélésnek. A sárga ember akkoriban a halott ember szinonimája volt. Nem tudom, mennyire általános része a mesefolklórnak, de a rémmesék közé tartozott, amit a mindenkor gyerekek kéjesen borzongva, félve hallgatott, s ha a szülő abba akarta hagyni a gyerekrémítést, a gyermek maga követelte a folytatást.

Apám készült rá, hogy megírja gyermekkori emlékeit, sárga emberestül, mindenestül, sajnos, nem adatott meg neki a lehetőség. Most, hogy Éva nagynéném PFM-kötetben megjelenteti a saját verzióját, úgy gondoltam, „bepofátlankodom” ide mellé, megörökítem Apám, néhai dr. Szunyogh László sebész főorvos áttételes emlékeit, amiket elmesélt, amikre emlékszem. Mivel nem én éltem meg, így mindenképp pontatlan és mozaikos lesz, de talán megbocsátják nekem, akik olvassák, hogy e célból tollat ragadtam. Tudom, minden család és benne minden ember élete kész regény, s hogy az én családomé, az én Apámé csak egy a sok közül, de talán olvasva másnak is kedves lesz, sok-sok év múlva meg még érdekesebb. Pláne, hogy nincs már, s nem is lesz többet MÁV-telep, eltűnt, mint a Tabán a Gellérthegy oldalából, csak megfakult képek őrzik meg emlékét. Talán ez az írás némi adalékul szolgálhat.

Jöjjön, hát, először is a sárga ember. Megpróbálom Apám szavait felidézni.

„Palival (Apám öccse) a kamrában aludtunk. A szüleink elmentek színházba, a Bunkóban volt valami operett-előadás. Az ágyunk L-alakban a hátsó falnál és a kiskamra felé eső falon állt. Sötét volt, hideg volt, jól betakaróztunk a dunnával. Néha a vonatok csikorgása idehallatszott a pályaudvarról, de egyébként csönd volt. Ebbe a csöndbe hasított bele egy, a vonatokénál halkabb csikorgás: meghaltunk, hogy nyílik a kertkapu. Tudtuk, hogy a szüleink még nem lehetnek, hiszen nem telt még el annyi idő, hogy jönniük kellett volna. A kaputól a házig vezető betonjárdán hallatszott a cipőtálpak lassú, ütemes koppanása; semmi kétség, valaki bejött. A kiskamrához ment, s be is jött a helyiségbe, annak ajtaja sosem volt zárva. Aztán a mi falunkon kaparászott, mintha lyukat keresne, ahol bejöhethet, benyúlhat. Palival szólni sem mertünk, csak fejünkre húzva a dunnát reszkettünk. Semmi kétség, ez csak ő lehet: a sárga ember. Miután a falnál nem járt szerencsével, kijött a kiskamrából, megállt az ablakunk előtt. Nem láttuk, mert a fejünk búbját sem mertük kidugni, de éreztük, sejtettük, szinte láttuk, hogy ott áll és benéz az ablakon. S tudtuk, hogy tudja, hogy ott vagyunk a dunna alatt. Nem látva is láttuk őt: mindene sárga volt. Vizslató szeme is sárga. Elindult a konyhaajtóhoz. Hallottuk, bejutott a konyhába, már ott állt a mi ajtónk előtt. Nagy sárga kezét lassan, lomhán rátette a kilincsre, s lenyomta. Belépett. Sárga cipőjének talpai halkan reccsentek az olajos hajópadlón. Odaért az ágyunkhoz, fölemelte a dunnát... Akkor láttuk, hogy Édesanyánk az, aki épp hazaért a színházból, s bejött megnézni, alszunk-e, minden rendben van-e.”

Belátom, bugyuta mese, de családi legendáriumunk része. Apám sejtelmesen tudta mondani, cifrázta, variálta: panellakásunkban a levélbedobó nyíláson nézett be a sárga ember. S én is sejtelmesen meséltem a gyerekeimnek, mindig az adott helyszínre aktualizálva. De a Nagymama legalább jó véget kanyarított a történetnek, még ha közben össze is csinálták magukat a gyerekek. Én ebből már nem csináltam lelkiismereti gondot. Az éves sítáborokban a gyerekeim pajtásai is ott ücsörögtek a teljesen elsötétített

szobában, s hallották, ahogy a sárga ember talpa alatt ropog a hó. Egyszer fölkapcsoltam a villanyt, az összes gyerek egy kupacban ült, egymás kezét fogva. Mondhatják, hogy milyen perverz vagyok, de higgyék el, akárhogy is akartam mást mesélni, vagy egyáltalán nem mesélni, de sárga embert semmiképp – évről évre követelték, hogy ők márpedig félni akarnak. De lehet, hogy mégis perverz vagyok, mert egyik évben megkértem egy felnőttet, hogy másodpercre pontosan egyeztetve kopogjon be a szobába, én meg úgy kanyarítottam a mesét, hogy „akkor a sárga ember bekopogott”. És úgy is volt. Azt a visítást! Mondjuk Apámnak is volt elhajlása. Háború alatt halva született ikertestvérei holttestét pénzért mutogatta a telepi gyerekeknek az ablakban. Gondolom, csak addig, amíg az apja jól nyakon nem vágta. Hadd tegyem hozzá, örököltünk Apánkon keresztül a Nagymamától értelmes mesét is, például a Fehérlófiát, de akkora sikert egyik sem ért el, mint az éjszaka ijesztgető hulla története.

Nem csak mese, de egy kis versike is akad a családi legendáriumban. Legalább annyira bugyuta, de legalább valós történetet megörökítő. Az eredetre pontosan már senki nem emlékszik, de állítólag Apám anyai nagyapja örököltette meg versben a fiával és barátaival megesett rendkívül izgalmas történetet.

*Bakó Sanyi és Takács,
Szinva parton gödröt ás.
Arra megyen Dezsőfi,
Diviánszky belöki.*

Diviánszky a fiú – Apám nagybátyja –, a többiek kilétét, a nevükön túl, jótékony homály fedi. Állítólag az eset megtörténte utáni, másnapi ebédnél született meg a magyar költészet eme gyöngyszeme... Akárhogy is volt, lelki szemeim előtt mindig ott láttam a gödröt, a fiúkat, s az esetet. Mindig a MÁV-telep melletti Szinva-szakaszra képzeltem, de egyáltalán nem valószínű, hogy ott történt, miután akkor az ősök még nem ott laktak.

Ha már szóba került a Diviánszky név, megragadom a lehetőséget Apám felmenőinek rövid ismertetésére. A XX. sz. fordulója körül volt egy Stokker Emma nevű lány, aki szegény, megárvult rokonként egy bécsi építésznél (Nagynéném szerint bankár) nevelődött, s aki a szép lengyel nevű Diviánszky Gyulához ment feleségül, Miskolcra. Gyula a MÁV-nál dolgozott műszaki rajzolóként (mérnök-ként?, mindenképp rajzokkal foglalkozott). Gyönyörűen rajzolt, tehetségéből gyerekeimig minden leszármazottjának örököltet valamennyit. Ő maga kiválóan festett is, egy képe ma is tulajdonomban van. Három lányuk, s legkisebb kedvencként egy fiuk született, példás polgári életet éltek Miskolcon; a család minden vasárnap délután a szalonban kamarazenélt. Hogy lett ebből MÁV-telep? A három lány valamilyen oknál fogva mind rangon alul ment férjhez – de hát a szívnek parancsolni nem lehet. Ibuka egy módosabb felsőzsolcai földműveshez, Margit a Gordon-beli mesterség-utcák egyik putrijában lakó munkáscsalád gyerekéhez, nagymamám, Ottília pedig egy mozdonyvezetőhöz. Különösen az a jelenet lehetett burleszkszerű, mikor a MÁV-tisztviselő dédnagypapa öltönyben, nyakkendőben, keménykalapban, sétapálcával elment a Gordonba megismerkedni leendő ipájával, akit az udvaron félmeztelenül, demizson bor mellett egy vödron ülve talált, s aki részegségében épp azzal foglalatzkodott, hogy harapófogóval kihúzza a fájó fogát. A legkisebb gyerek, a fiú, szintén Gyula, polgár maradt, ott lakott családjával a Zsolcai kapu legelegánsabb bérpalotájának hatalmas belmagasságú, utcafronti, oszlopos erkélyes lakásában. Mikor gyerekként jártam náluk, Huszárik-féle Szindbád-szerű misztikus időutazást jelentett a félhomályos, ódon polgári lakásuk az 1970-es évek szürke szocialista acélvárosában. Ő is valamilyen hivatalnokként dolgozott, de a rossz nyelvek szerint elegáns aktatáskájában iratok helyett mindig egy üveg bor rejtezett. (Az a valószínűleg nem igaz történet is hozzá kapcsolódott, hogy a háború alatt vásárolt egy kecskét, legyen tej otthon, ám kiderült, hogy bakkecskét sóztak rá, s a Vasút-meccseken ugratásból föl-fölmekegtek mögötte

Apám és unokatestvére Veres Zoli (1954)

a jóindulatú haverok.) Visszatérve a dédnagypapára, Apám kisgyerek volt, mikor meglátogatta őket, belépett az előszobába, összeesett és meghalt. A dédnagymama, az egykori bécsi kisasszony kilencvenvalahány éves koráig élt az Andor utca egyik verandás házában, gombászás közben gázolta halálra a kisvonat, mert már nem túl jól hallott.

Apám apja a hernádszurdoki bakterházba született, vasutascsaládba. Sokan voltak testvérek, Apámnak anyyi rokona volt Abaújban, hogy számon sem tudtuk tartani. A nagyapám egyik testvérével egyetemben mozdonyvezető akart lenni, sihederként fölkerelkedtek, s bejöttek Miskolcra,

Szunyogh Nagyapám

megvalósította álmát. Szunyogh László gőzmozdonyon járt, feleségül vette a csodaszép (tényleg szép volt!) polgárlányt, Diviánszky Ottíliát, s lakásuk lett a MÁV-telepen.

Apámat elsőszülöttként 1939 nyarán pottyantotta le a golya, kevéssel azelőtt, hogy Hitler bemasírozott Lengyelországba. Így a történelemnek köszönhetően Apám egyik első emléke volt, hogy ötévesen kikószált az udvarukon épített bunkerből, s a bombázás közepette állt és nézte a repülőket. A szülők alig tudták visszavinni. Apám első húga viszont behalt a diftériába, mert a bombázások alatt nem tudták orvoshoz vinni.

Aztán a világháborús bombázások a pályaudvarra koncentráltan nagyon bedurvultak, így ideiglenesen beköltöztek Ottília lánytestvérékhez, Ibukáékhoz, s odaköltöztek a harmadik nővérék is. Nem tudom, mennyi ideig tarthatott, de együtt élt a három nővér a családjáikkal, közel egyidős gyerekeikkel, s Apám és unokatestvérei mind mint egy aranykorra emlékeztek vissza erre az időszakra. Mivel ehhez két sztori is kapcsolódik, a jobb áttekinthetőség céljából összefoglalom, kik is laktak ott.

A ház tulajdonosai Ibuka és zsolcai származású férje, Veres István voltak, nekik két fiuk volt, Pityu és Zoli. A legidősebb nővér, a Gordonba férjhez ment Margit, és

férje, az iszákos Szűcs Laci bácsi, illetve nekik a fiuk, Laci. S Apám a szüleivel.

Ja, a ház a Soltész Nagy Kálmán utcán állt. Forgalmas út volt, nagy a jövés-menés, és egy magasabb rangú szovjet tisztet elgázolt egy harckocsi. Épp az ő házuk előtt, így a sebesültet hozzájuk szállásolták be. Jó világ köszöntött rájuk, mert a tiszt, akit Svednek hívtak (milyen név lehet ez?) onnantól kezdve ellátta őket étellel, csokival. De a gyerekeknek nem ez volt a legjobb változás. Szűcs Laci bácsi, ha ivott, szíjjal verte őket, alig győztek az ágyak alá bújni. Az egyik ilyen alkalommal megjelent szobája ajtajában, bicegve, a szovjet tiszt, Laci bácsi feje felé lőtt egyet pisztolyával a falba, majd valami olyasmit mondhatott oroszul, hogy a gyerekeket nem bántjuk, értve vagyok. Na, onnantól kezdve ha Laci bácsi a szíjához nyúlt, a gyerekek csak elkezdték kiabálni, hogy Sved, Sved, és már szó sem volt verésről, ölelgette őket, meg bizonygatta, mennyire szereti a gyerekeket.

A másik sztorinál már valószínűleg nem lehetett ott Sved. Ugyanis hadifoglyokat kísérték az oroszok az utcán, amikor észrevételezték, hogy három ember hiányzik. Épp az ő házukba mentek be létszámkiigazítás céljából, a három férfit, a három sógort előállították, s beállították a menetbe: irány Oroszország. Nagyapám értett a vonatokhoz, fölszedték a vagon padlódeszkáját, Laci bácsival leereszkedtek az alvázra, aztán mikor a vonat lassított, leereszkedtek a sínre. Történt ez Debrecennél, úgyhogy „hazasétáltak”. Csak ketten, a két Laci, mert István bízott abban: az oroszok értékelni fogják, hogy ő szocdem párttag. Hát, nem jött be, még út közben, Romániában, belepustult valami fertőző betegségbe, többet a család nem látta, nem hallott felőle. Csak napjainkban, immár a digitalizáció korában fedeztem fel nevét a hadifoglyokat lajstromozó honlapon...

Apám unokatestvéreiről annyit, hogy Szűcs Laci kémikus lett, a szerves kémia szaktekintélye, majd három évtizeden át az egri főiskola legendás főigazgatója. Az árván maradt testvérek közül Pityu, aki rendkívül helyes férfi volt, gyönyörű feleséget talált, munkásemberként élte

le az életét Miskolcon, az Avas egyik paneljében. Munkás lett Zoli is, három szakmával, amit aztán nagyon jól kama-toztatott, amikor 1956-ban Svédországba disszidált, s innen eredeztethető svéd (sved?) rokonságom. Egyébként Pityu felesége is Svéd-be ment, s Apám is csak az utolsó pillanatban gondolta meg magát.

De most már térjünk vissza a MÁV-telepre. Apám nagyon büszke volt inneni származására, ha a városban valamelyik egykori telepi sráccal találkozott, azonnal meghívta egy italra. Ezek többsége egyszerű melós lett, akiknek jól esett, hogy a doktor úr nem felejtette el őket. Emlékszem, egyszer egy alacsony kis emberkét vitt be a Tiszavirágba, akinek nemes egyszerűséggel az volt a beceneve, hogy Kispatkány. Volt egy daluk is, egy kvázi indulójuk, amit a közismert dallamra énekeltek, csak ennyire emlékszem belőle:

*Miskolci srácok vagyunk,
Melózni nem akarunk.
Bicska a zsebünkben
.... (valami, nem emlékszem mi) a kezünkben,
Miskolci srácok vagyunk.*

*Miskolc a szülőházánk,
Itt nevelt jóanyánk.
Bicska a zsebünkben...*

A MÁV-telepi srácok szerettek lógni, például focizni. A villanytelepi strandra hátulról, a Szinva felől lógtak be. Egyik kedvenc „grundjuk” a vasúti Y-elágazásban lévő háromszög volt, ahova most épül az új felüljáró. Sokszor elképzeltem fentről lenézve, milyen lehetett ott focizni, amikor jött a vonat. Rongylabdával, többnyire mezítláb játszottak még akkor. Többen, így apám is a Kubikba, a Gödörbe járt kézilabdázni. Még pár éve is találkoztam a városban volt telepi fiúval, aki büszkén emlékezett arra, hogy csapattársak voltak. De Apámék leginkább hárman voltak nagyon jó barátok. Simon Feri volt az egyik, Budavári Laci a másik. Mindketten szintén telepiek és kézilab-

dások. Budavári Laci bácsi ismert testnevelő, elsőosztályú kézilabda-játékvezető lett, ma is él. Már nyugdíjasként meghívta Apámat egyszer a telkére slambuszt enni. Nem tudta, hogy Apám „két köretet” nem eszik együtt. Simon Feri műszerész lett a MÁV-nál. Édesapám elmondása szerint ők hárman nagyon jó barátok voltak. A sors szépsége, hogy Apu és Simon Feri életük végén is találkoztak. Ugyanazon a kórházi folyosón feküdtek, csak más-más osztályon. Amíg tudtak, összeültek a kórházi padon beszélgetni. Ott mondta Feri bácsi, hogy „Lacikám, mi már innen élve nem megyünk ki”. Sajnos, igaza lett.

Még egy nevet mindenképp meg kell említsek Apám gyerekkori barátai közül. Ő dr. Szádeczki Zoltán, Miskolc Város korábbi jegyzője, címzetes főjegyzője. Zoli bácsi minden alkalommal elmondta, hogy Szunyogh Laci volt évfolyamának a legkiválóbb tanulója, s elballagásukkor ő, mint a következő évfolyam legkiválóbbja vette át tőle az iskolazászlót, vagy valami ilyesmit. A MÁV-telepi kis iskola jártak. Azt is fölemlegette Apám, hogy Sztálin halálakor hogy sírtak, s fölváltva díszőrséget kellett állniuk az iskolában a Generalisszimusz kirakott fotója előtt. Aztán Zoli bácsi is követte Apámat a Földesbe. Ott is kiváló tanulók voltak. Egyszer, mikor Apám nem tudta kifizetni az iskolai kirándulást, Tok Miklós igazgató tette ezt meg. Apu földrajzból és magyar nyelvből az OKTV-n (akkor még Rákosi Mátyás Tanulmányi Verseny) jó helyezést ért el. Panelmérnöki szakra jelentkezett a moszkvai Lomonoszov Egyetemre, de a forradalmi események miatt 1957-ben nem mehettek végül magyar diákok a Szovjetunióba. Érdekes, hogy Apám úgy választotta ezt a szakot, hogy fogalma nem volt, mi is az a panel. Így ment aztán orvosira.

Nem voltak tehetősek, a háború alatt is sokszor csak puliszka került az asztalra. Nem akarta megenni – mondták, nem baj, majd megeszi, ha éhes lesz, de nem kap mást. Mikor már vacsorára sem evett semmit, az édesanyja csak összeütött neki valami mást. Érdekes, patriarchális vonás volt, hogy az ebédnél mindig a család fő szedett először, a legjobb húsokat, amik akkor a legzsírosabbak voltak. Tartottak

mindig disznót is: mangalicát. Egyszer a böllér elvétette a szűrást, vagy a pálinka szaladt meg kissé, de a malac, késsel a nyakában végignyargalt a fél MÁV-telepen, mire kimúlt. Volt egy különleges kaja is a családban, amit Édesanyám is eltanult az anyósától; a kukóleves. Ez az átlagosnál kissé borsosabb húsleves, tojáshéjba töltött rizses darálthússal – ezt hívtuk kukónak. Már hetekkel előtte gyűjtöttük a konyhaszekrényben az üres tojáshéjakat.

Apám emlékei szerint a nagyapám kemény ember volt. Vele legalábbis mindig keményen bánt, a kistestvéreivel kevésbé volt olyan. Pedig Édesapám jó gyerek volt, jó tanuló, sokra is vitte az életben. Igaz, az ő apja is okos volt. Rendszeresen és nagyon jól ultizott a Bunkóban a mozdonyvezetőkkel, amely, gondolom, külön kaszt lehetett. Apám is kiválóan ultizott. De valahogy a nagyapámék nem akarták megbocsátani neki, hogy polgári lányt vesz feleségül. Az esküvőre sem ment el a templomba, igaz, Anyám csaka-zértis a Mindszenti templomot választotta, látótávolságban a MÁV-igazgatóságtól, az akkor épp vezető beosztású, párttag nagyapám munkahelyétől. Nem csoda, ha nem volt felhőtlen a viszonyuk, a viszonyunk. Így nem mertem elmenni a nagyapámmal mozdonyra sem, amit azóta is nagyon bánok. S hogy azért tudott nagyon kemény is lenni, mutatja, amikor egyszer beöltözött Mikulásnak, és számba vette gyermekei vétségeit, úgy föl paprikázta magát, hogy a jóságos Mikulás kiosztott pár pofont – nagy sírás lett az ünnep vége. Érdekes, hogy anyai nagyapám, a banktisztviselő szintén nagy kártyás volt, csak ők az úri változatot,

a tarokkot nyomták. Első kérdése Apám háztűznézésekor az volt: „Aztán, fiam, tarokkozni tudsz-e?” Apám „MÉG nem” válasza elnyerte a tetszését.

Nagymamám törékeny, szívbeteg asszony volt, öt éves voltam, mikor meghalt. Nem is nagyon emlékszem rá, csak arra, hogy minden anyák napjára Édesanyám rajzoltatott velünk valamit, amit kivittünk a sírjára. Édesapámtól tudom, hogy nagyon jól rajzolt, például éjszakánként rajzolt a gyerekeinek társasjátékot is.

A végére jöjjön még egy apró vidám esemény Apám gyerekkorából. Valami vasutasnap ünnepségre az iskola tanulói néptáncot tanultak be, amit talán a telepi játszótéren lévő kisszínpadon mutattak be. Apám az első próba után, mint kevésbé tehetséges táncos, kimaradt. Aztán az előadásról egy gyerek betegség miatt elmaradt, így Apámat ugrasztották be, mondván, ő úgyis ott volt a próbákon. Mindenki népviseletben, ő volt csak egyedül úttörő-egyenruhában. S, persze, ő volt az egyetlen, aki nem tudta a koreográfiát. A közönség jól szórakozott, mert azt hitték, hogy az előadás tudatos része a bohóc, aki esetlenül igyekszik követni a többiek táncát.

Elmúlt ez is, ahogy elmúlt a MÁV-telep, a telepi élet, az Apám, a Nagyapám és a Nagymamám. Nem szaladnak már együtt edzésre Szunyogh Laci, Simon Feri, Budavári Laci. A MÁV-telep helyén ma üresség, kezdődik az Y-híd építése. Ez a világ rendje, emléküket őrzöm, s most meg is írtam. Drága Édesapám, de szívesen hallgatnám még ezeket a Te szádból!

Privát Félmúlt Miskolcon

Utánam, srácok! Ezt a címet viseli a számos közösségi eseményt, akciót, tudományos vizsgálódást, kiadványokat, élményszámba menő bulikat egybefogó programsorozatunk, amely a korábbi „24” (egy szimbólum számjegy alatt futott) projektünk örököse. Anno már a huszonnégygel hangsúlyozni kívántuk az 1989 óta eltelt időt – mely alatt felnőttek a rendszerváltás körül született generációk – és az utolsó lehetőség sürgető voltát: most, a 24. órában feltétlenül fontos megörökíteni az államszocializmus, vagy akár a korábbi évtizedek hétköznapjaiból ránk maradt városképi elemeket, helybéli toposzokat, urbánus legendákat. Rakétát vagy glóbuszt imitáló játszótéri mászókák, beton virágtartók, pingpong- és sakk-asztalok, neonok, pihenőpadok, mozaikok és kompozíciók – művészi értéket, védelemre jogosító kivételességet aligha hordoznak, viszont befolyásolták közel fél évszázad miskolci hétköznapjait. A miskolciakét.

Nyom nélkül fognak eltűnni, ha nem használjuk ki az utolsó pillanatot. Számos egykoron közismert jellegzetesség ma már csak fotókról köszön vissza. A miskolciak többszólamú megszólításával próbálunk egy-egy hajdani utcabútor, kültéri dísz, netán filmek (mondjuk éppen az „*Utánam, srácok!*”), irodalmi alkotások révén a korban híressé vált tárgyak máig vezető sorsa felől tájékozódni, törekvésünk megörökíteni a letűnt idők utolsó rekvizitumait.

A „*Privát félmúlt Miskolcon*” családtörténet-sorozattól mindenekelőtt a porosodó fényképalbumok feltárulását várjuk, és bízunk abban, hogy a fotók előhívják a történeteket, melyeket a rokonság egyfajta hagyományként őriz, élményszerűen mesél, sajátos családi legendáriumként konzervál. Olyan miskolciaknak kívánunk megnyilvánulási lehetőséget biztosítani, akik hajlamot éreznek félmúltjuk speciális közzétételére. Emlékezetes eseményeket vagy éppen jellemző pillanatokat, használati tárgyakat, bútorokat, s hasonlókat megörökítő felvételeket keresünk, amelyekhez a közlő hajlandó az egyéniségét, családjának mentalitását tükröző kommentárt, tetszőleges „*műfajú*” szöveget írni.

Az ekképpen születő kvázi „*képregényeken*” keresztül szeretnénk közvetlen betekintést nyerni a privát félmúltakba, melyek fontos, autentikus építőkövei Miskolc történetének.

A sorozat eddigi kötetei

KAPUSI KRISZTIÁN - TOKÁR ZSOLT: Muslicák a demizsonban

DARÁZS RICHÁRD: Moszkvics a szakadéokban

BALOGH ATTILA: Onedin család a Színván

ÁRVAI SITYU–HALÁSZ ÁGNES: Gitár a hátizsákban

KARLAKI ORSOLYA: Vattacukor térzenével

SIMONYI ZOLTÁN: Robinzon a járdaszígeten

JOÓ TÍMEA: Gyöngyvirágtól Zöld Sárkányig

VAJDA CSILLA: Volt egyszer egy Avás

PETRUSKÓ NORBERT: Zenekar a tize(negye)diken

IVÁN ZSOLT: Winnetou a patakparton

GALLI ANDREA: Ácskapcsok a fűzfa alatt

CSATLÓS–HALÁSZ ÁGNES: Vasgyári éden, avasi ándörgránd

SZABÓ ZOLTÁN: 12-es buszra nem szállunk!

TASNÁDI CSÖPI: Egyedül Miskolcon?

JACSÓ PÁL: Nem múlnak a gyermekévek

SIKOPARIJA LUJZA: Egy turista mit tehet

TOMASOVSKI ISTVÁN: Egy átlagos nap a Kilián-délen

KISS KRISZTA: Vörös téglák, fehér köpenyek

GELSEI LILI: Ki és be a strekken

RITTER RENÁTA RITA: R3

VARGA P. ALADÁR: Régi idők focija a miskolci

„városligetben”

RADÁNYI JUDIT: Kilián-Dél, a mi kis falunk

ÁGOSTON KATALIN: Kulcsos gyerek szabadsága

Elérhetőek honpalunkon

www.atjarokhe.hu/olvasnivalok/

